

אשיחה בקיץ

שיחות מפי
הרב אורן נזרית שליט"א

פרשיות
זיקהל - פקודי

אשיחה בחקיר

שיחות מפי הרב אורן נזרית שליט"א

מתוך סדרת הספרים אשיחה בחקיר (ה כרכים)
ניתן להשיג בטלפונים 0506491414, 0509013000
למעוניינים ניתן לקבל השיחה במייל toraoren@gmail.com

פרשת
ויקהל בקודי

תוכן הענינים

- ג. חובת הרחוק ממדת הפעס - עד הקצה האחרון.....
- ג. "והסר פעס מלכך והעבר רעה מבשרך".....
- ד. גנות הפעס וההקפדה באסקלרית חז"ל.....
- ה. תחבולות המלחמה במדת הפעס.....
- ה. צדיקי האמת - נזקקו לבעס רק במלי דשמיא.....
- ו. השמש שפסל את אתרוגו של הצדיק.....
- ז. על פעס בודד... התמרמר הגאון כל ימי חייו.....
- ח. "בעסן אני, וחוששני שאבעס...".....
- ח. סבלנותו של מרן ה'חפץ חיים'.....
- ח. "טרף נפשו - באפו", הכועס עושה נפשו טרפה!.....
- ט. הילד השוכב שלמד לקח לכל החיים.....
- ט. פגמו הנורא של הכועס ביום השבת.....
- י. רבה של אומיר משבין שלום.....
- י. פשט לשעה קלה את גלימת השבת!.....
- י. "לא תבערו אש המולקת".....
- יא. "מנוחת שלום ושלחה, השקט ובטח".....
- יא. החיות המפלאות ששוכחות בשבת.....
- יב. שבת קדש - דרגה חדשה של אמונה ובטחון בבורא.....
- יב. יגון ביום השבת - הם מלחזקו!.....
- יג. פגם הפעס - בראי תורת הקבלה.....
- יג. פעס ורתחא מתוך משא ומתן של תורה.....
- יד. "אם חכם הוא - חכמתו מסתלקת ממנו".....
- יד. מדת הפעס - מביאה את האדם לידי פזיזות.....
- טו. "הנעלבים ואינם עולבים".....
- טז. באסקופא הנדרסת בפני כל אדם.....
- טז. האיש שבעט בקיסר נפוליון.....
- יז. "לא ראיתי אדם שותר - והפסיד מן משהו".....
- יח. קריאת פרשת פרה - בטול קלפת הפעס.....

ניתן להקדיש פרשיות לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וכו"ב
לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

אשיחה בחקיר

שיחה לפרשיות ויקהל פקודי

בענין הזהירות מן הפעס ובפרט ביום השבת

מסתלקת ממנו". וכבר תרו רבותינו נושא כל ה' הרמב"ם אחר מקור מפרש למימרא זו, הואיל ובגמרא לא נאמר במפרש שהכועס כאלו עובד עבודה זרה, אלא אמרו (שבת קה, ב): "המקצוע בגדיו בחמתו, והמשבר כליו בחמתו, והמפור מעותיו בחמתו - יהא בעיניך כעובד עבודה זרה", אולם בזהר הקדוש במקומות רבים (בראשית דף כו, ב; רע"מ קרח דף קעט, א; שם פנחס דף רלד, ב; תיקון"ו תקון נו דף פט, ב) מופיעה מימרא זו בצורתה, ויש שכתבו (עי' שרי חמד כללי הפוסקים סי' ה' אות כב) שמכאן מוכח שראו רבנו הרמב"ם את ספר הזהר, ומאמר זה - שהביאו משם 'חקמים הראשונים' - מקורו בחכמת האמת.

"והסר פעס מלפך והעבר רעה מבשרך"

אמרו חז"ל (נדרים כב, א) אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו, שנאמר: 'והסר פעס מלפך והעבר רעה מבשרך', ואין רעה אלא גיהנם, שנאמר: 'וגם רשע ליום רעה'. ובספר 'אזנים לתורה' רמז זאת בלשון הפסוק (במדבר לא, כג): "כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהרו" - הפעס הוא מתולדת האש, וכדי להתנקות מחלאתו, מכרח הכועס להתלבן באש גיהנם, ורק אז 'וטהרו' מהבתם שגורם לנפשו במדת הפעס.

ובבית יוסף (או"ח רצט) הביא בשם הכלבו (סי' מא): "נהגו הנשים לדלות מים במוצאי שבת תכף ששמעו 'ברכו', והטעם שמצינו באגדה כי 'בארה של מרים' גנוז בתוך ימה של טבריא, וכל מוצאי שבת - חוזרת הבאר על כל בארות ועל כל מעינות, וכל מי שהוא

בסיעתא דשמיא, נשתדל להתבונן מעט בקדשת הזמן, פרשיות ויקהל פקודי המסימות את חמש שעות.

אחת הנקודות העולות מפסוקי הפרשה, היא אזהרה חשובה הנלמדת מן הפסוק (שמות לה, א): "לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת", פשוטו של מקרא מדבר בהבערת אש ממשיית, האסורה מדין 'מלאכה' ביום השבת, אולם רבותינו מאורי הדורות בארו, כי הפסוק מזהיר מן הפגם הנורא של תבערת אש הפעס ביום המנוחה והקדשה - הוא יום השבת.

מראש מקדם, נתבונן בדברי רבותינו, שדברו באפן נחרץ בגנות מדת הפעס בכללותה, תוך שלוב עבודות ומעשים מגאונים הדורות, כמה התרחקו ונזהרו ממדה רעה זו.

חובת הרחוק מומדת הפעס - עד הקצה האחרון

מדת הפעס היא מדה מגנה בתכלית הגנוי, וכתב הרמב"ם (דעות ב, ג): "וכן הפעס מדה רעה היא עד למאד, וראוי לאדם שיתרחק ממנה עד הקצה האחר. וילמד עצמו שלא יכעס ואפלו על דבר שראוי לכעוס עליו וכו' ובעלי פעס - אין חיייהם חיים, לפיכך צוו להתרחק מן הפעס עד שינהיג עצמו שלא ירגיש אפלו לדברים המכעיסים, וזו היא הדרך הטובה".

מוסיף הרמב"ם ואומר (שם): "אמרו חכמים הראשונים כל הכועס כאלו עובד עבודה זרה, ואמרו שכל הכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו, ואם נביא הוא נבואתו

פְּרֻשֵׁת וִיקָהֵל פְּקוּדֵי

וַיִּדְעֻנוּתוֹ בְּמִכְמַנֵּי תוֹרָה - עֲשׂוֹת מֵאֲמָרֵי חֲזוֹ"ל
הַעוֹסְקִים בְּגִנוּת הַכַּעַס וְהַקְפָּדוּת וְכַמָּה הֶפְסֵד
הֵם מְבִיאִים לָאָדָם:

מַעֲלַת אֶרֶץ אֲפִים

א. "שְׁלֹשָׁה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֶבֶן: מִי
שָׁאִינוֹ כּוֹעֵס... וּמִי שָׁאִינוֹ מַעֲמִיד עַל מְדוּתָיו"
(פסחים ק"ג, ב).

ב. "שֵׁם בֶּן אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, אֵין
מוֹסְרִין אוֹתוֹ אֶלָּא לְמִי שֶׁצָּנוּעַ וְעָנָו, וְעוֹמֵד
בְּחֻצֵי יָמָיו, וְאִינוֹ כּוֹעֵס... וְאִינוֹ מַעֲמִיד עַל
מְדוּתָיו" (קדושין ע"א, א).

ג. "מְבַעֵי לִיָּה לֹאִינִישׁ לְמִילָף נִפְשִׁיהַּ בְּנִיחוּתָא"
(תענית ד', א).

בְּגִנוּת מִדַּת הַכַּעַס

ד. "כָּל הַכּוֹעֵס כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה" (רמב"ם
דעות ב', ג).

ה. "הַמְקַרֵּעַ בְּגָדָיו בַּחֲמָתוֹ, וְהַמְשַׁבֵּר כָּלִים
בַּחֲמָתוֹ, וְהַמְפֹּזֵר מַעוֹתָיו בַּחֲמָתוֹ - יֵהָא בְּעֵינָיו
כְּעוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה" (שבת ק"ה, ב).

ו. "לֹא יִהְיֶה בָךְ אֵל זָר - שְׁלֹא תִהְיֶה נֹחַ
לְכַעַס" (זו"ח נח דף כ"א, א).

ז. "נֹחַ לְכַעֵס וְקָשָׁה לְרֻצוֹת - רָשָׁע" (אבות
ה', י"א).

הַכַּעַס - מַזִּיק לַגּוּף וְלַנֶּפֶשׁ

ח. "כָּל הַכּוֹעֵס - כָּל מִינֵי גִיָּהֲנָם שׁוֹלְטִין בּוֹ,
וְתַחַתּוֹנִיּוֹת שׁוֹלְטוֹת בּוֹ, וְאֶפְלוּ שְׂכִינָה אֵינָה
חֲשׂוּבָה בְּגִידוֹ, וּמִשְׁכַּח תַּלְמוּדוֹ, וּמוֹסְרֵי
טַפְּשׁוֹת, וּבִידוּעַ שְׁעוֹנוֹתָיו מֵרַבִּין מִזְכִּיּוֹתָיו".
(נדרים כ', ב).

חולה וַיִּזְדַּמֵּן לוֹ הַמִּים וַיִּשְׁתֶּה, אֶפְלוּ כָּל גּוֹפּוֹ
מִכָּה שְׁחִין - מִיָּד נִרְפָּא".

בְּהַקְשֵׁר לְכָךְ, מְבִיא ה'בֵּית יוֹסֵף' מַעֲשֵׂה
בְּאִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה מִכָּה שְׁחִין, שֶׁהִלְכָּה אִשְׁתּוֹ
בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת לְשֹׂאב מִים מִן הַבָּאֵר, וְנִתְעַכְכְּהָ
יֹתֵר מִדִּי. בִּיּוֹן שְׁחִזְרָה לְבֵיתָהּ, כָּעַס עָלֶיהָ
בְּעָלָהּ, וּמִרְבַּ בְּהִלָּה - נִפְל הַכֹּד מִשְׁכָּמָה
וְנִשְׁבֵּר, נִתְּזוּ כַּמָּה טְפֵי מִים עַל בְּשָׂרוֹ, וּבְכָל
מָקוֹם שֶׁנִּתְּזוּ הַמִּים נִרְפָּא הַשְׁחִין. הֵבִין אוֹתוֹ
הָאִישׁ שֶׁבְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת זֶה נִזְדַּמְּנָה לְאִשְׁתּוֹ
בְּאֶרֶץ שֶׁל מֶרֶס, אוֹלָם הוּא בְּרִגְזוֹנוֹתוֹ הַפְּסִיד
אוֹתָהּ תְּרוּפָה שֶׁהִיָּתָה מַעֲלָה מְזוּר לְמַכְתּוֹ.
וּמִסִּים ה'בֵּית יוֹסֵף': "עַל זֶה אָמְרוּ חֲכָמִים
(קדושין מ', א) רַגְזוֹן לֹא עֲלֵתָה בִידוֹ אֶלָּא רַגְזוֹנוֹתָו".

וְלֹא בְּלִבְד שֶׁהַכַּעַס אֵינוֹ מְבִיא שׁוּם תּוֹעֵלָת
לָאָדָם, אֶלָּא שֶׁהָרִי הוּא מַזִּיק לְבְּרִיאוֹת, לְזֶה
הוֹרֵו חֲכָמָנוּ בְּגִמְרָא, שֶׁאָדָם בְּאִכְלָתוֹ יוֹתֵיר
כְּשֶׁלִּישׁ מָקוֹם פְּנוּי בְּבִטְנוֹ, שְׁלֹא יִסְתַּכֵּן כְּשֶׁיִּכְעַס
וְתִבְקַע בְּטֶנוֹ: "אֶכֶל שְׁלִישׁ וּשְׁתֵּה שְׁלִישׁ וְהִנֵּחַ
שְׁלִישׁ, לְכַשְׁתַּכְעַס תַּעֲמִיד עַל מְלוּאָךְ" (גטין ע',
א). לְפִי זֶה, בָּאֵר רַבִּי יוֹנָתָן אִיבְּשִׁין זצ"ל
מֵאֲמַר הַפְּסוּק (משלי י"ג, כ"ה) "צָדִיק אֵכֶל לְשִׁבְעַ
נִפְשׁוֹ וּבִטֶּן רָשָׁעִים תִּחְסֹר" - מִי שֶׁאֵינוֹ כָּעֵסֶן,
שֶׁעָלָיו נֶאֱדָר הַתָּאֵר 'צָדִיק' - יָכוֹל הוּא לֶאֱכֹל
לְשִׁבְעַ נִפְשׁוֹ וְאֵין לוֹ לַחֲשֹׁשׁ מִסַּכְּנַת הַכַּעַס
שֶׁאֲחֵר הָאִכְלָה, אֲבָל 'בִּטֶּן רָשָׁעִים תִּחְסֹר' -
הַרָשָׁעִים שֶׁהֵם רִגְלִים לְכַעַס, חֲכִיבִים הֵם לְטוֹבַת
בְּרִיאוֹתָם לְהוֹתִיר שְׁלִישׁ מָקוֹם רֵיק בְּבִטְנָם
מִפְּנֵי הַסַּכְּנָה*.

גִּנוּת הַכַּעַס וְהַקְפָּדָה בְּאֶסְפֵּקֶלְרִית חֲזוֹ"ל

הַגָּאוֹן הַמְּפֹלֵא רַבִּי חַיִּים קֵנִיבֶסְקִי שְׁלִיט"א
בְּסִפְרוֹ 'אַרְחוֹת יִשְׂרָאֵל', מְצִטֵּט בְּרַב גְּאוֹנוֹתוֹ

א. וְהָא דְּמִצִּינוּ בְּגִטִּין שֵׁם שֶׁהוּרָא זו "אֶכֶל שְׁלִישׁ וְכו'" לְכַשְׁתַּכְעַס תַּעֲמִיד עַל מְלוּאָךְ הוּרָא אֵלִיהוּ הַנְּבִיא לְרַבִּי נִתָּן, וְלִכְאוּרָה אֵיךְ שִׁיר לְקִרָא עַל הַתָּנָא הַקָּדוֹשׁ רַבִּי נִתָּן מְקַרָא 'בִּטֶּן רָשָׁעִים תִּחְסֹר' חֵס וְשְׁלוֹם? וְיֵשׁ לִישֵׁב שְׁמִצִּינוּ בְּגִמְרָא (תענית ד', א): הָאֵי צוּרְבָא מִרְבֵּנָן דִּרְתַּח - אוֹרִיָּתָא הוּא דְקָא מִרְתַּחָא לִיָּה, שְׁנֶאֱמַר 'הֲלוֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ נָאִם ה'". וּמִבְּאֵר שֶׁתַּלְמִיד חֲכָם וְשֹׂאֵי לְכַעֵס מִתּוֹךְ רִיתַחָא דְאוֹרִיָּתָא, וּמִמִּילָא כְּלָפִי זֶה הוּרָא אֵלִיהוּ לְרַבִּי נִתָּן לְחִסְרָא בְּטֶנוֹ, מֵה שֶׁאֵין כּוֹן כָּל אָדָם שֶׁהַכַּעַס אֲסוּר לוֹ, וְאֶצְלוּ קִיּוֹם הוּרָא זו הִיא בְּגִדֵּר 'בִּטֶּן רָשָׁעִים תִּחְסֹר', וְעַיִן לְקַמּוֹן בְּדָבָרֵי הַמְּאִירֵי בִיבְמוֹת, וְעִדּוֹ צָרִיד עֵינּוּ.

פְּרֻשֵׁת וִיקָהָל פְּקוּדֵי

כא. "הוֹי כִּיתָד נְמוּכָה שֶׁהִפֵּל תוֹלִין בָּהּ, שְׁלֹא תִהְיֶה קִפְדָּן שְׁאִין אָדָם יָכוֹל לִשְׁאַלָּהּ, לְפִי שְׁאִין אַתָּה יוֹדֵעַ יוֹם אֲסֻפְתָּךְ, וְאִין מְזַכֵּרִין שְׁמֶךְ". [כִּי מִפְּאֵת קִפְדָּנוּתְךָ לֹא יָבוֹאוּ לְפָנֶיךָ תִּלְמִידִים וְלֹא תִתְפָּרֶס מְנָה שְׁמוּעוֹת מִשְׁמֶךְ, נִמְצָא כִּשְׁתַּפֵּטֶר מִן הָעוֹלָם לֹא יִהְיוּ שְׁפֹתוֹתֶיךָ דוֹכְבוֹת בְּקִבְרִי, מִפְּרָשִׁים] (כֹּלָה רַבְתִּי פ"ג).

כב. "אָמַר אֱלֹהֵינוּ זְכוֹר לטוֹב, לְעוֹלָם אֵין הַתּוֹרָה מִתְפָּרֶשֶׁת אֶלֶּא לְמִי שְׁאִינוּ קִפְדָּן, אִף אֲנִי אֵינִי נִגְלָה אֶלֶּא לְמִי שְׁאִינוּ קִפְדָּן. אֲשֶׁרִי מִי שֶׁפָּגַע בּוֹ וּמִי שֶׁיָּשָׁב עִמּוֹ, שֶׁמִּבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן עוֹלָם הֵבֵא" (שֵׁם פ"ה).

תַּחְבוּלוֹת הַמִּלְחָמָה בְּמִדַּת הַכֶּעֶס

עָמַל רַב צְרִיף הָאָדָם לְהַשְׁקִיעַ כְּדֵי לְשַׁרֵּשׁ מַעֲצָמוֹ אֶת מִדַּת הַכֶּעֶס, בְּפֶרֶט אֵלּוּ שְׁמִדַּת הַכֶּעֶס הִיא תְּכוּנָה טְבִיעִית וְחֵלֶק בְּלִתִּי נִפְרָד מֵאֲפִסִּים, חִיבִים הֵם לְחַפֵּשׁ תַּחְבוּלוֹת כְּדֵי לַעֲמֹד בְּנִסְיוֹן וּלְהִמָּנֵעַ מִלִּפְּל בְּמַהְמוֹרוֹת הַכֶּעֶס.

וְהִנֵּה רַבִּי יִשְׂרָאֵל סְלִנְטֶר וְצ"ל אוֹמֵר: מִי שְׁרוּצָה לְגַרֵּשׁ מִמֶּנּוּ מִדַּת הַכֶּעֶס, יִחֹזֵר תָּמִיד עַל מֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ: "כָּל הַכּוֹעֵס כָּאֵלּוּ עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה", בְּהַתְּפַעֲלוֹת וּבְשִׁפְתֵים דּוֹלְקוֹת, כִּף שֶׁאֵם כָּא נִסְיוֹן לִידוֹ יַעֲמֹד הַמֵּאֲמַר לְגִגֵּד עֵינָיו וּלְהִגַּבֵּר עַל כֶּעֶסוֹ.

וּמִסְפָּר עַל הָאָדָמוֹר רַבִּי יִצְחָק מוֹוֶרְקִי זִיע"א, שֶׁהָיָה לוֹ מַעֲיֵל מִיַּחַד הַנִּקְרָא 'מַעֲיֵל הַרְגָז' - וְכָל אֵימַת שֶׁחָשׂ כִּי הִרְגָז וְהַכֶּעֶס עוֹמְדִים לְהַשְׁתַּלֵּט עָלָיו, הָיָה נִכְנָס לְחִדְרוֹ לְלַבֵּשׁ אֶת הַמַּעֲיֵל הַמִּיַּחַד לַעֲת שִׁכּוּז, וְעַד אֲשֶׁר לָבַשׁ אֶת הַמַּעֲיֵל - פָּגַע הַכֶּעֶס וְנִעְלַם כֹּלָּא הָיָה.

צְדִיקֵי הָאָמֶת - נִזְקָקוּ לַכֶּעֶס רַק בְּמִלִּי דְשִׁמְיָא

צְדִיקֵי הָאָמֶת הָיוּ מְרַחֲקִים אֶת הַכֶּעֶס מִלִּפְּנֵי בְּתַכְלִית הָרַחוּק, וְהָיוּ מְשַׁתְּמָשִׁים בּוֹ וּמְקַרְבִּים אוֹתוֹ רַק כְּאֲשֶׁר הִזְקָקוּ לוֹ לְצַרְף חֲזוּק עֲנִינֵי

ט. "לֹא תִרְתַּח - וְלֹא תִחַטֵּי" [לֹא תִכְעַס, שְׁמִתוֹךְ הַכֶּעֶס אַתָּה בָּא לְיָדִי חֲטָא, רַש"י] (בְּרֻכּוֹת כט, ב).

י. "הִרְתַּחְנִים - חֲיִיָּהֶם אֵינָם חֲיִים" (פְּסֻחִים קי, ב).

יא. "תוֹקֶפָא בְּבֵיתָא כִּי קָרִיא לְשִׁמְשָׁמִי" [כֶּעֶס בְּבֵית מִתְרַבֵּת אֶת הַבֵּית כְּתוֹלַעַת שֶׁל שִׁמְשָׁמִין הָאוֹכֵלָתָן, רַש"י] (סוֹטָה ג, ב).

יב. "הַכֶּעֶס מְסַלֵּק אֶת הַמָּאוֹר" (פְּסִיקְתָא זוֹטְרָתָא בְּרַאשִׁית כז).

יג. "כָּל הַכּוֹעֵס, אִם חָכָם הוּא חֲכָמָתוֹ מְסִתְּלָקָת מִמֶּנּוּ, וְאִם נָכִיא הוּא נְבוֹאָתוֹ מְסִתְּלָקָת מִמֶּנּוּ, וְאִפְּלוּ פּוֹסְקִין לוֹ גְּדִלָה מִן הַשָּׁמַיִם - מוֹרִידִין אוֹתוֹ" (פְּסֻחִים סו, ב).

בִּגְנוּת מִדַּת הַקִּפְדָּנוּת

יד. "לְעוֹלָם יִהְיֶה אָדָם עֲנוּתָן כְּהִלָּל, וְאֵל יִהְיֶה קִפְדָּן כְּשִׁמְיָא" (שְׁכַת לא, א).

טו. "קִפְדָּנוּתוֹ שֶׁל שִׁמְיָא בְּקֶשֶׁה לְאַבְדָּנוֹ מִן הָעוֹלָם" (שֵׁם).

טז. "וְלֹא הִקְפְּדָן מִלְּמַד" (אֲבוֹת ב, ה).

יז. "שְׁאֵלוּ תִלְמִידָיו לְרַב אֲדָא בְּרַ אֶהֱבָה, בְּמָה הִיאֲרַכְתָּ יָמִים? אָמַר לָהֶם מִיָּמֵי לֹא הִקְפְּדִיתִי בְּתוֹךְ בֵּיתִי" (תַּעֲנִית כ, ב).

יח. "קֶשֶׁה הַקִּפְדָּה שֶׁגִּרְמָה לוֹ לְמֹשֶׁה לְטַעוֹת" (תוֹרַת כְּהִנִּים שְׁמִינִי).

יט. "נִסְתַּלְקָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מִמֹּשֶׁה, מִכָּאֵן אַתָּה לְמַד שֶׁהִקְפְּדָן מֵאֲבֹד חֲכָמָתוֹ" (פְּדֵרָא פמ"ז).

כ. "מִלְּמַד שֶׁיִּהְיֶה אָדָם מִמֵּתִין בְּדִבְרָיו, וְלֹא יִהְיֶה מִקְפִּיד עַל דִּבְרָיו, שֶׁכָּל הַמִּקְפִּיד עַל דִּבְרָיו מְשַׁכַּח אֶת דִּבְרָיו, שֶׁכֵּן מְצִינוּ בְּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ. וְהִלֵּא הַדִּבְרִים קֵל וְחֲמֹר, וּמָה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ חָכָם גָּדוֹל שֶׁבְּגְדוּלִים, אָב לְנִבְיָאִים, בִּשְׁעָה שֶׁהִקְפִּיד עַל דִּבְרָיו שִׁכַּח אֶת דִּבְרָיו, אָנוּ עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה" (אֲדָרָנ פ"א).

פְּרִשֵּׁת וַיִּקְהַל פְּקוּדֵי

וְכָל אָנָשִׁי הָעִיר הָיוּ צָרִיכִים לָבֹא לְבֵית הַצַּדִּיק וּלְכַרֵּךְ שָׁם עַל הָאֲתֵרוֹג.

שֶׁמֶשׁ קְבוּעַ הָיָה לוֹ לַצַּדִּיק, הִרְהֵר אוֹתוֹ שֶׁמֶשׁ בְּדַעְתּוֹ: 'הֲלֹא תִכְף אַחֲרֵי שֶׁהַצַּדִּיק יִכְרֹךְ עַל הָאֲתֵרוֹג, בּוֹדָאִי יִכְרְכוּ הַחֲסִידִים וְאָנָשִׁי מַעֲשֵׂה, וְאַחֲרֵיהֶם מִסְתַּמָּא הַגְּבִירִים וְהַנְּגִידִים וּבַעֲלֵי הַבָּתִּים הַחֲשׁוּבִים, עַד שִׁיגִיעַ הָאֲתֵרוֹג אֵלַי כָּכָר יִהְיֶה סִמּוּךְ לַעֲרֹב, חָשַׁב לַעֲצֹמוֹ: 'לָמָּה אֶגְרַע? כְּלוּם אֵינֶנִּי יְהוּדִי כְּמוֹתָם? וְכִי בְּשִׁבִּיל שְׂזִכִּיתִי לְשִׁמֵּשׁ אֶת הַצַּדִּיק הַפְּסֻדִיתִי? לֹא נִתְקַרְרָה דַּעְתּוֹ עַד שֶׁהִחְלִיט שֶׁבִּבְקָר הַשָּׁכָם, כְּאֲשֶׁר הַצַּדִּיק יִתְעַסֵּק עִדֵּין בְּטְבִילַת מִקְוֶה בְּכַנּוּת וּבִיחּוּדִים, יִטַּל הוּא בְּחָשָׁא אֶת הָאֲתֵרוֹג וַיִּכְרֹךְ עָלָיו.

כְּשֶׁהָאִיר הַשַּׁחַר בָּיוֹם טוֹב הִרְאִישׁוֹן שֶׁל חֵג, וְהַצַּדִּיק הִלֵּךְ לְטַבֵּל בַּמִּקְוֶה, נָטַל הַשֶּׁמֶשׁ בְּצִנְעָה אֶת הָאֲתֵרוֹג בְּכַנּוּת לְכַרֵּךְ עָלָיו, אָךְ לְאַסּוּנוֹ הַגָּדוֹל, מִתּוֹךְ יִרְאָה וּפְחַד שֶׁמָּא יִרְגִישׁ אִי מִי בְּמַעֲשָׁיו - רָעֵדוֹ יִדְּיו, הָאֲתֵרוֹג נָפַל לָאָרֶץ, נִשְׁבְּרָה פְּטֻמָּתוֹ, וְכֵן נִפְסַל...

הַשֶּׁמֶשׁ כְּמַעֲט הִתְעַלֵּף מְרֹב צִעַר, לֹא דִי שִׁיתְגַּלְהָ קִלּוּנוֹ שֶׁבִּקֵּשׁ לְכַרֵּךְ עַל הָאֲתֵרוֹג לִפְנֵי הַצַּדִּיק, אֲלָא עוֹד פִּסַּל אֶת הָאֲתֵרוֹג לְגַמְרִי, רַבִּי לֹוִי יִצְחָק לֹא יָקִים הַשָּׁנָה מִצּוֹת אַרְבַּעַת הַמִּינִים, וְהוּא הַשֶּׁמֶשׁ גָּרַם לָכֵן... אֵין עֲצָה וְאֵין תְּבוּנָה, מִתְהַכְרַח לְסַפֵּר הַדָּבָר כְּמוֹ שֶׁהוּא לַצַּדִּיק וַיִּהְיֶה מֶה שִׁיְהִיָּה.

יוֹשֵׁב לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ מִיֵּצֵר וְדוֹאֵג עַל הָאֲסוֹן הַגָּדוֹל, עַד שֶׁבָּא הַצַּדִּיק לְטַל אֶת הָאֲתֵרוֹג וּלְכַרֵּךְ עָלָיו. סָח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ אֶת כָּל אוֹתוֹ הַמְּאֲרָע, וְחָשַׁב שֶׁבּוֹדָאִי הַצַּדִּיק יִכְעַס עָלָיו מְאֹד עַל מַעֲשָׂהוּ זֶה וַיִּקְלָלוֹ קָלָלָה נִמְרָצָת.

וְמָה הַשְׁתוּמָם הַשֶּׁמֶשׁ לִרְאוֹת שֶׁהַצַּדִּיק לֹא רָגַז וְלֹא כָעַס כָּלָל וְכָלָל, אֲלָא נָטַל בְּשִׁתִּי יִדְּיו אֶת הָאֲתֵרוֹג, וּבִהְתַּלְהֲבוֹת גְּדוּלָּה בְּדָרְכּוֹ בִּקְדֻשׁ הַתַּחֲלִיל לְהַמְלִיץ לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: "רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רְאֵה נָא כְּמָה חֲבִיבוֹת הֵן

שָׁמַיִם, כְּדִי לְהַטִּיל מוֹרָא וּפְחַד עַל הַעֲבָרָנִים, מִתְקַף תִּפְקִידָם כְּמִנְהִיגֵי הַדּוֹר וְקַבְרָנִיטָיו.

מִסְפָּר עַל רַבִּי מִנְחֵם מִנְדֵּל מְלִינְסֵק וצ"ל (אֲבִיו שֶׁל הַצַּדִּיק רַבִּי נִפְתָּלִי מְרוֹפְשִׁין וצ"ל), שֶׁפָּעַם בָּאוּ אֵלָיו לְדִין תּוֹרָה שְׁנֵי בַעֲלֵי בָתִּים שֶׁהָיוּ שְׂתָפִים בְּכִמָּה עֶסְקִים, וּלְבִסּוּף פָּרִץ בֵּינֵיהֶם סִכְסוּךְ כִּסְפִי גָדוֹל. לְאַחַר שֶׁפִּסַּק הָרַב מָה שֶׁפִּסַּק, וְחָיַב בְּדִין אֶת אֶחָד מֵהֶם, נִתְכַּרְכְּמוּ פָנָיו שֶׁל הַחֲיָב בְּדִין, וְהִחֵל מִשְׁמִיעַ בְּאָזְנֵי הָרַב טַעֲנוֹת וּמַעֲנוֹת, מִתּוֹכָן הִשְׁתַּמַּע שְׂאִין בְּדַעְתּוֹ לְקַיֵּם אֶת פֶּסֶק הַדִּין.

קָם רַבִּי מִנְחֵם מִמְּקוֹמוֹ וְאָמַר לְסַרְכֵּן שֶׁלְּפָנָיו בְּנִימָה שֶׁל תְּרַעֲמַת: "בְּשַׁעָה שֶׁהִתְמַנִּיתִי לְשִׁמֵּשׁ מוֹרָה הוֹרָאָה בְּעִירָנוּ, רַכְשָׁתִי לִי קִפְסָה מִיַּחַדַּת בְּמִינָה הַמִּנְחַת כָּל הַיָּמִים בְּאֶרֶץ הַסְּפָרִים שְׁבִבִיתִי, בְּקִפְסָה זֹו מִנְחַ הַכַּעַס, שְׂאֵנִי נִזְקַק לוֹ בְּתִפְקִידֵי כָּרֵב וּכְדִין, וְכִשְׂאֵנִי חָשׁ שֶׁעָלִי לְהִזְדַּקֵּק לְמַדַּת הַכַּעַס לְשֵׁם שָׁמַיִם - הַנִּנִּי שׁוֹלֵף מִן הָאֶרֶץ אוֹתָהּ קִפְסָה וְנוֹטֵל מִתּוֹכָהּ אֶת מִנַּת הַכַּעַס הַדְּרוּשָׁה לִי בְּאוֹתוֹ רָגַע. אוֹלָם עָלִיד לְדַעַת שְׂאֵם אֶכְעַס בְּגִינָךְ, לֹא תִהְיֶה תְּרוּפָה לְמַכְתָּךְ, וּבִכֵּן דַּע אֶת אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ..."

דְּבָרָיו הַנוֹקְבִים שֶׁל רַבִּי מִנְחֵם מִנְדֵּל, הִפִּילוּ אִימָה וּפְחַד עַל בַּעַל הַדִּין הַסַּרְכֵּן שֶׁהִתְנַצַּל וְהִבְטִיחַ לְקַיֵּם בְּלֹא שְׁהִיּוֹת אֶת פֶּסֶק הַדִּין שֶׁהוּצָא נִגְדּוֹ.

הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁפִּסַּל אֶת אֲתֵרוֹגוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק

מַעֲשֵׂה מְאֻלָּף מוּבָא בְּסִפְר 'מוֹשֵׁל בְּרוּחוֹ' (פֶּרֶק לג) לְרַבִּי אֶהֱרֹן זְכַאִי שְׁלִיט"א, אוֹדוֹת הַצַּדִּיק הַנּוֹדֵעַ 'סִגְנוֹרֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל' רַבִּי לֹוִי יִצְחָק מִבְּרִדִּיצ'וֹב זִיע"א.

שָׁנָה אַחַת, הָיָה מַחְסוֹר גָּדוֹל בְּאֲתֵרוֹגִים, וּבִקְשֵׁי רַב הַשִּׁיגָה קִהְלַת בְּרִדִּיצ'וֹב אֲתֵרוֹג אֶחָד שֶׁיִּשְׁמֵשׁ אֶת כָּל בְּנֵי הַקֵּהלָה. מוּכָן מֵאֵלָיו שֶׁהָאֲתֵרוֹג הָיָה מִנְחַ אֲצֵל הַצַּדִּיק רַבִּי לֹוִי יִצְחָק, שֶׁהָיָה הַצַּדִּיק שֶׁל הָעִיר וּמְרָא דְאֲתֵרָא,

פְּרִשֵׁת וַיִּקְהַל פְּקוּדֵי

נִרְתַּם רַבִּי יִשְׂרָאֵל לַפְעֻלֹת הַצֵּלָה, יִסֵּד וְעַד הַצֵּלָה שְׁנִטְלָה עָלָיו כָּל תַּפְקִידֵי הָעֲזָרָה, שָׁכַר בֵּית חוֹלִים מִיָּחָד בֶּן אֶלֶף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת מִטּוֹת, וּבִהְשָׁפְעָתוֹ לֹא לָקַחוּ הָרוּפְאִים שׁוּם שָׁכָר לֹא מִעֲנִי וְלֹא מִעֲשִׂיר. וְגַם כְּשֵׁשִׁים שִׁבְעִים אֲבָרְכִים לִזְמַנֵּי תוֹרָה שִׁיגִישׁוּ הָעֲזָרָה, הוּא הוֹדִירָם שִׁבְשִׁבְתוֹת לֹא יִשְׁתַּמְשׁוּ בְּגוֹיִים, אֲלָא יַעֲשׂוּ הֵם אֶת כָּל הַמְּלָאכּוֹת בְּשִׁבִּיל הַחוּלָה, לְהַחֲסֵם חֲמִין, לְסוּכּוֹ, לְשַׁפְּשָׁפוֹ, כָּכֵל הַנֶּפֶסֶק בְּשִׁלְחָן עֲרוּךְ סִימָן שִׁכ"ח.

וְהִנֵּה בְּאַחַד מַלְיֵי שַׁבָּת, חָלָה נִכְדּוֹ שֶׁל אֶחָד מִנִּכְבְּדֵי וִילָנָא. בְּהִתְאֵם לְהוֹרָאתָ רַבִּי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ הָאֲבָרְכִים בְּשִׁבִּילֹו אֶת כָּל הַמְּלָאכּוֹת הַדְּרוֹשׁוֹת, בְּקָעוּ עֲצִים, הִכְעִירוּ אֵשׁ, וְכֵן כְּהִנָּה וְכִהְנָה, עַד שֶׁהוֹצִיאוּהוּ מִכֶּלֶל סִפְנָה. כְּעֵבוֹר כְּמָה יָמִים בָּא אוֹתוֹ יְהוּדִי נִכְבֵּד לִפְנֵי רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְאֲבָרְכֵי לְהוֹדוֹת לָהֶם עַל שֶׁהֲצִילוּ אֶת נִכְדּוֹ, וְתוֹךְ כֶּךָ הוֹסִיף וְאָמַר: "אֲבָקֶשׁ סְלִיחָה, אֵף כִּי אֵינִי רָאוּי לְהִגִּיד, אֵךְ בְּרָצוֹנִי לְהַעֲבִירוֹ כִּי הָאֲבָרְכִים שָׁלוּ, שֶׁהֵם מִפָּאָר עִירָנוּ, מִחֻלָּלִים שַׁבָּת יוֹתֵר מִהַצֵּרֶךְ".

רַבִּי יִשְׂרָאֵל, שֶׁחֲשַׁשׁ פֶּן יִתְרַשְּׁלוּ הָאֲבָרְכִים בְּהִצָּלָתָם בְּשַׁבָּתוֹת, וְהָרִי הַדָּבָר נִוָּגַע לְחַיֵּי אֲלָפֵי אִישׁ... יָצָא הַפֶּעַם מִגְּדֵרוֹ - הֵן בְּקִצְפוֹ וְהֵן בְּסִפּוֹר שִׁבְחָ עֲצָמוֹ - וְנָעַר בְּזִקְנָה בְּנִזְיָפָה: "הַדְּיוּט שִׁכְמוֹתָי! הֵאֲתָה תִּלְמִדִנִי מִה מִתֵּר וּמָה אֶסוּר? אֲנִי פָעַלְתִּי לְרִתָּם אֶת הָאֲבָרְכִים לְעִבּוּדַת הַקֹּדֶשׁ, וְאֵף הִבְטַחְתִּי וְעִרְבַּתִּי לְהוֹדִיָּהֶם שֶׁהִמְחִלָה לֹא תִדְבֹּק בָּהֶם וְשִׂאחֲזִירִם בְּעֲזָרַת הַשֵּׁם בְּרִיאִים וְשְׁלָמִים, וְאִמָּנִם אֲחִזְזִירִם בְּעֲזָרַת הַשֵּׁם שְׁלָמִים, הִתּוּכֵל גַּם אֲתָה לַעֲשׂוֹת כֵּן?!" מִיָּד חָלַץ אוֹתוֹ נִכְבֵּד אֶת נַעֲלָיו, יָשָׁב לְאַרְץ וּבִקֵּשׁ מִחִילָה.

אוֹתוֹ פֶּעַם בּוֹדֵד זָכַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל, וְהִתְמַרְמֵר עָלָיו כָּל יְמֵי חַיָּיו...

נִלְמַד מִכֶּה, אִם פֶּעַם לְצִרְךָ פְּקוּחַ נֶפֶשׁ לֹא נָתַן לְצַדִּיק מְנוּחַ, מָה נַעֲנָה אֲנַחְנוּ, שֶׁפְּעָמִים עַל דְּבָרֵי שְׁטוּת וְהִבֵּל אָנוּ כָּל כֶּךָ מִתְרַגְּזִים

הַמַּצּוֹת עַל יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁבְּשִׁבִּיל זְרִיזוֹת קִיּוֹם מַצּוֹת הַיּוֹם, הַעֲמִיד יְהוּדִי פָּשׁוּט כְּהַשְׁמַשׁ שְׁלִי אֶת עֲצָמוֹ בְּסִפְנָה לְפֶסֶל אֶת הָאֲתָרוּג וּבִלְבָד שִׁיּוּכָל לִהְיוֹת מִהֲזִרְזִין מִקְדִּימִין לַמַּצּוֹת..."

וּמִסִּים רַבִּי אֶהֱרֵן זִכְאִי שְׁלִיט"א: "נִמְצִינוּ לְמִדִּים שָׂאִין לְאָדָם לִפְגַּע וּלְבַיֵּשׁ אֶת חֲבֵרוֹ, הֵגֵם שֶׁחֲבֵרוֹ גָּרַם לוֹ בְּשׁוּגַג הַפֶּסֶד מַצּוּה, כִּיּוֹן שָׂאֵם יְבִישׁ וְיִקְנִיט אֶת חֲבֵרוֹ - מִלְּבַד הַפֶּסֶד הַמַּצּוּה, עוֹד מוֹסִיף לַעֲצָמוֹ הַפֶּסֶד עַל הַפֶּסֶד, כְּמָה שֶׁנִּכְנַע לְיִצָּר הַכַּעַס הַמִּתְעַתֵּעַ בּוֹ, וְאֵף פְּעָמִים שֶׁעוֹבֵר עַל עוֹוֹן חֲמוּר שֶׁל 'מִלְּבִין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בְּרַבִּים'. וְלִכֵּן מָה נוֹאֲלוּ אוֹתָם אֲנָשִׁים שֶׁכָּאֲשֶׁר רוֹצִים לְפֶסַע שְׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת לְאַחֵר תִּפְלֹת עֲמִידָה, וְרוֹאִים שֶׁיֵּשׁ אָדָם עוֹמֵד בְּתַפְלָה מֵאַחֲרֵיהֶם, מְבִישִׁים וּמְחַרְפִּים וּמְגַדְפִּים אוֹתוֹ עַל שֶׁהִעִז לְהִאָּרֵךְ בְּתַפְלָתוֹ מִבְּלִי תֵּת לָהֶם יְכֹלֶת לְפֶסַע, וְאִין סִפֵּק שֶׁעוֹוֹן זֶה לְבּוֹא לִידֵי כַּעַס וְהַלְבֵּנַת פָּנִים גָּדוֹל הַרְבֵּה יוֹתֵר מִעוֹוֹן אִי פְּסִיעַת שְׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת. וְלִכֵּן יֵשׁ לְכָל אָדָם לְשַׁקֵּל תָּמִיד אֶת מַעֲשָׂיו בְּשִׁקֵּל הַקֹּדֶשׁ וְלַעֲשׂוֹת הַכֹּל בְּחֻכְמָה וּבִתְבוּנָה, וּלְקַיֵּם אֶת הַמַּצּוֹת כָּלֵן מִבְּלִי לִפְגַּע בְּזוּלָתוֹ, וְאִזּוּ יִמָּצֵא חֵן וְשִׁכָּל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹקִים וְאָדָם".

עַל כַּעַס בּוֹדֵד... הִתְמַרְמֵר הֶגְאוֹן כָּל יְמֵי חַיָּיו

מִסְפָּר עַל הֶגְאוֹן רַבִּי יִשְׂרָאֵל לִיִּפְקִין מִסְלַנֵּט וְצ"ל אֲבִי תְנוּעַת הַמוֹסֵר, שֶׁהָיָה מְשַׁלֵּל מִמַּדַּת הַרְגֵז וְהַקְפָּדָנוּת, וְהָיָה מִחֲמִיר מְאֹד לְעִקְרָה וּלְשִׁרְשָׁה מִכָּל וְכָל. אֵךְ קָרָה פֶּעַם בַּעַת מִגַּפַּת הַחוּלִירֵעַ בּוֹיִלָנָא שְׁנַת תר"ט, כִּה בַּעַת שֶׁהָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל פּוֹעֵל גְּדוּלוֹת וּנְצוּרוֹת לְהִצָּלָתָם שֶׁל אֲלָפִים מִיִּשְׂרָאֵל, וְתוֹךְ כֶּךָ נִכְשַׁל בְּמַדַּת הַרְגֵז, וְהָיָה אוֹתוֹ צַדִּיק זֹכֵר מִקְרָה זֶה כָּל יְמֵי חַיָּיו, וּמִתְמַרְמֵר עַל כֶּךָ... וְזֹאת אֵף עַל פִּי שְׁאוֹתוֹ רָגַז נִבֵּעַ מִתּוֹךְ אַחֲרִיּוֹתוֹ הַעֲמָקָה בְּעֵינֵי פְקוּחַ נֶפֶשׁ:

בְּשַׁנַּת תר"ח - תר"ט הִתְפַּשְּׁטָה מִגַּפַּת חוּלִירֵעַ בּוֹיִלָנָא, וְהִפִּילָה חֲלָלִים רַבִּים. מִיָּד

פְּרִשֵׁת וַיִּקְהַל בְּקוֹדֵי

אֶל בַּעֲלָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵאִיר: "מָקוֹם זֶה כָּלֵל
אֵינוֹ מֵתָאִים לְהַקְמֵת סִפָּה, אֲנִי סְבוּרָה שְׂיִישׁ
לְהַקִּים אֶת הַסִּפָּה שֵׁם", וּבִדְבָרָה הַצְּבִיעָה
לְעֵבֶר מָקוֹם מְרַחֵק בְּקֶצֶה הַשָּׁנִי שֶׁל הַחֲצָר.

מִבְּלִי לְהַרְהֵר אַחֵר דְּבָרֶיהָ, וּמִבְּלִי לְכַעַס
עַל הַזְמַן הַיָּקָר וְהַכֹּחַ שֶׁהִלְכוּ לְאַבוּד בְּעַת
הַקְּמַת הַסִּפָּה, מִבְּלִי לְהַסְבִּיר שֶׁהַסִּפָּה עוֹמֶדֶת
בְּמָקוֹם זֶה מֵדִי שָׁנָה בְּשָׁנָה - פָּנָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל
מֵאִיר לְפָרֵק אֶת הַסִּפָּה, וְאַחֵר נָשָׂא אֶת כָּל
הַקְּרָשִׁים אֶל הַמָּקוֹם שֶׁבְּחֶרֶה זִוְגָתוֹ וְשֵׁם הַקִּימָה
מִחֲדָשׁ.

וְאִזּוֹ כְּשֶׁעָמְדָה הַסִּפָּה בְּמָקוֹמָה הַחֲדָשׁ, שׁוּב
יָצְאָה הַרְבֵּנִית מִהַבִּית, הַבִּיטָה לְעֵבֶר הַסִּפָּה
הַחֲדָשָׁה, חִכְכָּה בְּדַעְתָּהּ וְאַחֵר אָמְרָה לְבַעֲלָה:
"רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵאִיר, אֲנִי מִתְחַרְטֶת עַל עֲצָתִי,
סְבוּרָה אֲנִי כָּעַת כִּי הַמָּקוֹם הָרָאשׁוֹן בּוֹ עָמְדָה
הַסִּפָּה הִיָּה טוֹב יוֹתֵר".

וְשׁוּב לֹא אָמַר הַחֲפִיץ חַיִּים אֵף לֹא מִלָּה
אַחַת, הוּא פָּנָה אֶל הַסִּפָּה, פָּרַק אֶת הַקְּרָשִׁים,
נָשָׂא אוֹתָם אֶל מָקוֹמָם הָרָאשׁוֹן, וְהַקִּים מִחֲדָשׁ
אֶת הַסִּפָּה בְּמָקוֹם בּוֹ נִצְבָּה בְּמִשְׁךְ שָׁנִים
רַבּוֹת...

הָרִי לָנוּ פָּרֵק בְּתוֹרַת הַסִּבְלָנוֹת, אֵף שֶׁיִּדְוֶע
לְכָל שְׁזַמְנוֹ שֶׁל הַחֲפִיץ חַיִּים הִיָּה יָקָר מִכָּל
הוֹן שֶׁבְּעוֹלָם, עִם כָּל זֶה קָבַל הַכָּל בְּאַהֲבָה
לְמַעַן הַשְׁלוֹם, וְעַל כֵּן יֵשׁ לָכָל אָדָם וְאָדָם
לְקַחַת מוֹסֵר הַשָּׂפָל, שֶׁעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה
לֹא יָפַר אֶת שְׁלוֹם הַבֵּית עֲבוּר עֲנִינֵי כְבוֹד
אוֹ מָמוֹן, וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה.

**"טֶרֶף נִפְשׁוֹ - בְּאִפּוֹ", הַכּוֹעֵס עוֹשֶׂה נִפְשׁוֹ
טֶרֶפָה!**

אַזְהָרוֹת הַרְבֵּה שֶׁמְעוֹ הַתְּלַמִּידִים מִהַגָּאוֹן
רַבִּי יְהוּדָה צִדְקָה זצ"ל רָאשׁ יְשִׁיבַת פּוֹרֶת
יוֹסֵף, כַּמָּה רָאוּי לְהִתְרַחֵק מִמֶּדֶת הַכּוֹעֵס, אָדָם
הַכּוֹעֵס עוֹשֶׂה אֶת נִפְשׁוֹ טֶרֶפָה - נִהַג לֹמֵר,
כְּפִי שֶׁכְּתוּב (אִיּוֹב יח, ד) "טֶרֶף נִפְשׁוֹ בְּאִפּוֹ",
אֵף הֵם הַעֲיִדוּ בּוֹ שֶׁהָאֲרִיץ אָפּוֹ כָּל יָמָיו,

וּמֵאַבְדִּים אֶת שְׁלוֹת רוּחָנוֹ, כַּמָּה יֵשׁ לָנוּ לְלַמֵּד
לְהִמָּנֵעַ וּלְהִזָּהֵר מִכַּעַס.

"כַּעֲסָן אֲנִי, וְחוֹשְׁשֵׁנִי שְׁאֲכַעַס..."

הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁלוֹם מְרִדְכִי שֶׁבִּדְרוֹן זצ"ל
סִפֵּר אֶת הַסִּפּוּר דִּלְהֵלֵן: בְּאַחַת הַשָּׁבָתוֹת יִשְׁבָּתִי
בְּבֵית הַכִּנֶּסֶת בְּחֶרְתוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן רַבִּי חַיִּים
טוֹדֶרֶס זצ"ל, וְשׁוֹמַחְנוּ בִּינִינוּ בְּעִנְיַן מְסִים.
תוֹךְ כְּדֵי כֶּךָ, הַשְׁתוּבְּבוּ בַּחוּץ יְלָדִים וְהַקִּימוּ
רַעַשׁ גָּדוֹל שֶׁהִפְרִיעַ לוֹ, וּבְקִשְׁנִי כִּי אֲצַא
וְאַשְׁתִּיק אוֹתָם.

שְׁאַלְתִּי אוֹתוֹ, מִפְּנֵי מָה הוּא בַּעֲצָמוֹ לֹא
יוֹצֵא לַעֲשׂוֹת כֵּן? וְהִשִּׁיב לִי: "כַּעֲסָן אֲנִי,
וְחוֹשְׁשֵׁנִי שְׁאֲכַעַס עַל הַיְלָדִים, וְלָכֵן בְּקִשְׁתִּי
מִמֶּךָ לַעֲשׂוֹת זֹאת".

כְּשֶׁסִּפַּרְתִּי מַעֲשֶׂה זֶה לְגִיסִי הַגָּאוֹן רַבִּי
שְׁלֹמֶה זִלְמָן אוֹיֶעֱרַבְאָד זצ"ל, וְשְׁאַלְתִּי אוֹתוֹ
מִפְּנֵי מָה אָמַר רַבִּי חַיִּים טוֹדֶרֶס עַל עֲצָמוֹ
שֶׁהוּא כַּעֲסָן, בְּעוֹד שֶׁהוּא יִדְוֶע לְכָלֵם כְּאָדָם
רְגוּעַ וְנִנּוּחַ? עָנָה לִי רַבִּי שְׁלֹמֶה זִלְמָן שֶׁהוּא
זוֹכֵר אוֹתוֹ בְּצַעֲרֻתוֹ שֶׁהִיָּה כַּעֲסָן, אֲלֹא שֶׁעֲבַד
עַל עֲצָמוֹ עַד כְּדֵי כֶּךָ שְׂאִי אֶפְשָׁר לְהִאֲמִין
שֶׁהִיָּה פַּעַם כַּעֲסָן.

וְהוֹסִיף עַל כֶּךָ רַבִּי שְׁלֹמֶה זִלְמָן וְאָמַר, כִּי
הַפֶּלֶא בְּזֶה שֶׁאַפְלוּ עֲכָשׁוּ בִּימֵי זְקֻנָּתוֹ, לְאַחֵר
שָׁנִים רַבּוֹת כָּל כֶּךָ שֶׁל עֲבוּדָה בְּהִתְגַּבְּרוּת עַל
הַכּוֹעֵס, עֲדִין פּוֹחֵד הוּא מִמֶּדֶה זֶה.

סִבְלָנוֹת שֶׁל מֶרֶץ ה'חֲפִיץ חַיִּים'

מִסִּפֵּר עַל הַחֲפִיץ חַיִּים זצ"ל, שֶׁכְּאֲשֶׁר הִגִּיעַ
לַעֲת זְקֻנָּה - נָשָׂא אֶת זִוְגָתוֹ הַשְּׂנִיָּה. חֲדָשִׁים
אַחֲרִים לְאַחֵר מִכֵּן חָל חַג הַסִּכּוֹת, וּבְדֶרֶכּוֹ
מֵדִי שָׁנָה בְּשָׁנָה הַקִּים הַחֲפִיץ חַיִּים אֶת סִכְתּוֹ
בְּאַחַת הַפְּנוֹת, לִיד הַבֵּית, בְּמָקוֹם שְׂאִין אֲנָשִׁים
רַבִּים מִהִלְכִּים בּוֹ.

עָמְדָה הַסִּפָּה עַל תֵּלָה, וְהִנֵּה יָצְאָה הַרְבֵּנִית
מִהַבִּית, הִיא הִתְבּוֹנְנָה עַל הַסִּפָּה, וְאַחֵר פָּנְתָה

פְּרֻשַׁת וִיקֵהָל פְּקוּדֵי

כְּשֶׁחֲזַר מִבֵּית הַכְּנֶסֶת אַחֲרֵי הַתְּפִלָּה, הִבְחִין מִיד שֶׁהִפְכוּ אֶת הַמְּנוּחָה וְנִרְוֹתֶיהָ כְּבוֹ - אִךְ הוּא לֹא הוֹצִיא מִפִּיו אֶף מִלָּה, נִכְנַס בְּלֹאט הַבִּיטָה בְּדֶרֶכוֹ, הִסֵּב אֶל הַשְּׁלֶחֶן לְקֹדֶשׁ וְלַעֲרֹךְ אֶת סְעוּדַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּשֶׁקֶט וּבְשִׁלוּהַ, כְּאִלוּ לֹא אֶרֶץ מֵאוּמָה.

כְּאִשֶּׁר נִודַע לְאַבִּי הַיֵּלֶד הַשׁוֹכֵב מִה שְׁאַרְעַ, לָקַח אֶת בְּנוֹ אֶל הָרֵב צִדְקָה כְּדִי שִׁיבְקֶשׁ מִמֶּנּוּ מַחִילָה. רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה לִטֵּף בְּנֵעַם אֶת רֹאשׁ הַיֵּלֶד וְהֵאִיר לוֹ פָּנִים, הִסְבִּיר לוֹ בְּשִׁפְהָ קֵלָה 'מֵאִי חֲנֻכָּה', מִה פֶּשֶׁר הַנֶּסֶךְ, עַל שׁוֹם מִה מִדְּלִיקִים נִרְוֹת, אַחֲרַי כְּכֹד אוֹתוֹ בְּמִינֵי מַתִּיקָה, וְהִרְעִיף עָלָיו מִבְּרֻכּוֹתָיו...

הַיֵּלֶד, שֶׁחָשַׁשׁ וְהִתִּירָא תַחֲלָה מִפְּנֵי הַקִּפְדָּתוֹ, הִפְתָּע כְּלִיל מִן הַחֵם וְהַאֲהָבָה שֶׁשִּׁפַּע אֵלָיו. מִנִּי אֹז, נִקְשְׁרָה נִפְשׁוֹ שֶׁל אוֹתוֹ יְנוּקָא בְּנִפְשׁ הָרֵב לְכָל הַיָּמִים, וּבְהִשְׁפָּעַת הַמֶּאֲרַע הַזֶּה הִתְחִיל לְהִשְׁגִּיחַ עַל מַעֲשָׂיו וְלִלְכֹת בְּדֶרֶךְ טוֹבִים.

פְּגָמוֹ הַנוֹרָא שֶׁל הַכּוֹעֵס בְּיוֹם הַשַּׁבַּת

הַאֲרֻכְנוֹ לְעִיל כְּמָה מְגַנָּה הִיא מִדַּת הַכּוֹעֵס, וְכְמָה רָאוּי לְהִתְרַחֵק מִמֶּנָּה, אוּלָם חֲמוּר וּמְגַנָּה שְׁבַעֲתִים הוּא הַכּוֹעֵס בְּיוֹם הַשַּׁבַּת, יוֹם שֶׁיֵּשׁ לְעִשְׂוֹתוֹ 'מְנוּחַת שְׁלוֹם וְשִׁלוּהַ, הַשֶּׁקֶט וְכִטְח'.

וְרָאוּי לְהִתְבּוֹנֵן בְּלִשׁוֹן תְּקוּנֵי הַזֹּהַר (תְּקוּן מ"ח) הַמְּדַבֵּר בַּפֶּגֶם הַכּוֹעֵס בְּיוֹם הַשַּׁבַּת [יֵשׁ לְדַעַת כִּי מִלְּבַד שְׁדִבְרֵי הַתֵּנָא הָאֱלָקִי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי זִיע"א יוֹרְדִים חֲדָרֵי בֶטָן, קְרִיאַת תְּקוּן זֶה מְהִירָה סְגִלָּה לְבִטּוּל מִדַּת הַכּוֹעֵס. כְּכִלָּל קְרִיאַת לִשׁוֹן הַזֹּהַר הַקְּדוֹשׁ, בֵּין מִבֵּין בֵּין אֵינוֹ מִבֵּין, הַעֲקָר שְׁקוּרָא בְּשִׁמְחָה וְהַדְּקָדוּק כְּמָה שֶׁיְכוּל, יֵשׁ בָּהּ טָהוֹר, צִחְצִחוֹת וְזִכּוּר הַנֶּפֶשׁ, וּבִפְרָט תְּקוּן זֶה שֶׁהוּא כְּנֶהֱרַח הַמְּטָהֵר כָּל פְּתָמֵי מִדַּת הַכּוֹעֵס הָאֲרוּרָה.]

וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ הַקְּדוֹשׁ: "וְכָאֵה אִיהוּ מֵאֵן דְּנִטִּיר דִּינָה לְשַׁבַּת, דְּאִיהוּ לְבָא דְלֹא אֶתְקָרִיב תְּמָן עֲצִיבּוֹ דְטָחוּל וְכַעַס דְמָרָה דְאִיהוּ נוֹרָא דְגִיְהֵנָם

וּמַעֲוֹלָם לֹא רָאוּ אוֹתוֹ כָּא לְכָלֵל כְּעַס, זוּלַת כְּשֶׁהָיָה נוֹגֵעַ לְכְבוֹד שָׁמַיִם. אִם קָרָה לְדִגְמָא שְׁמִישָׁהוּ דְּבִר בְּנוֹכְחוֹתוֹ סָרָה בְּתִלְמִידֵי חֲכָמִים, לֹא הָיָה כּוֹבֵשׁ אֶת כְּעָסוֹ - מִיד הָרִים קוּלוֹ וְגָעַר בּוֹ בְּנוֹיפָה לְהַשְׁתִּיקוֹ.

הוּא הָיָה רָגִיל לְפָרֵשׁ אֶת הַפְּתוּב (וִיקָרָא ב, יא) "כִּי כָל שְׂאֵר וְכָל דְּבִשׁ לֹא תִקְטִירוּ" בְּנוֹגֵעַ לְמִדַּת הַכּוֹעֵס, כְּדִלְהֵלֵן: ה'שְׂאֵר' רוֹמֵז עַל חֲמִיצוֹת - פָּנִים זְעוּפּוֹת וְחֲמוּצוֹת. לְעִמָּתוֹ ה'דְּבִשׁ' מוֹרָה עַל מַתִּיקוֹת וְעֲרֻבוֹת - הָאֲרַת פָּנִים וְקָרוֹב. מִי שֶׁהוּא בְּכַחֲנִית 'כָּל שְׂאֵר', כְּלוֹ חֲמִיצוֹת וְהִזְעָפַת פָּנִים, אוֹ שֶׁהוּא בְּכַחֲנִית 'כָּל דְּבִשׁ' - כְּלוֹ מַתִּיקוֹת, וְגַם לְעוֹזְבֵי תוֹרָה חֲלִילָה הוּא אוֹהֵב וּמְכַלִּיג, עָלָיו הַפְּתוּב אוֹמֵר "לֹא תִקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אֲשֶׁה לֵה", אֵין זֶה הַדֶּרֶךְ הַנְּכֻנָּה. אֲלֹא עַל הָאֲדָם הַשָּׁלֵם לְאַחֲזֵה הֵן בְּמִדַּת ה'שְׂאֵר וְהֵן בְּמִדַּת ה'דְּבִשׁ', לְדַעַת לְהוֹצִיף פָּנִים כְּאִשֶּׁר נִתְקַל בְּעוֹבְרֵי עֲבָרָה, וְכִאֲשֶׁר צָרִיךְ לְנוֹף בְּכַחֲנֵי בֵיתוֹ לְחַנּוּכָם, וְלְאַחֲזֵה בְּמִדָּה שֶׁל 'דְּבִשׁ' - הַסְּבָלָנוּת וְאִי הַקִּפְדָּה בְּכָל שְׂאֵר עֲנִינִים שֶׁל 'בֵּין אָדָם לְחִבְרוֹ'.

עוֹד הָיָה רָגִיל לְפָרֵשׁ אֶת הַפְּתוּב בְּנוֹבֵאֵת לְשַׁעֲיָה בֶּן אֲמוּץ (א, יח): "אִם יִהְיוּ חֲטָאִיכֶם כְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶּג יִלְבִּינוּ", גַּם כֵּן כְּלָפִי מִדַּת הַכּוֹעֵס. אָדָם הַלְקוּי בְּמִדָּה זֹה, וּפְנִיּוֹ מְאֻדִּימוֹת כְּחוּט הַשְּׁנִי מֵרֵב כְּעַס וְחֲמָה - מַחֲיִב לְהִשְׁתַּנּוֹת בְּאִפְן קִיצוֹנִי וְלִלְכֹת עַד הַקְּצָה הָאֲחֵר (כִּלְשׁוֹן הַרְמַב"ם דְּעוֹת ב, ג), וְלִהְיוֹת מְצֻנֵן וְקָר כְּשֶׁלֶּג.

הַיֵּלֶד הַשׁוֹכֵב שֶׁלֹּא לָקַח לְכָל הַחַיִּים

הַדְּבָר הָיָה בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי, עֶרֶב שַׁבַּת חֲנֻכָּה שְׁנַת תש"נ עִם כְּנִיסַת הַשַּׁבַּת, הָרֵב צִדְקָה וְצ"ל הִיטִיב אֶת הַנִּרְוֹת וְהִדְלִיק בְּבִרְכָּה עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ מִבְּחוּץ, כְּמִנְהַגוֹ בְּכָל יוֹם מִימֵי חֲנֻכָּה, כְּשֶׁהוּא פּוֹנֶה וְהוֹלֵךְ מִשָּׁם לְעֵבֶר בֵּית הַכְּנֶסֶת 'שְׂאוּל צִדְקָה' לְקַבֵּל פָּנֵי שַׁבַּת הַמְּלָכָה. בִּינְתִים הִשְׁתַּוְּכּוּ יְלָדִים מְשֻׁחָקִים סְמוּךְ לְחִצְרָה בֵּיתוֹ, וְאַחַד מֵהֶם הִפָּךְ בְּמִרוּצָתוֹ אֶת הַמְּנוּחָה, הַנִּרְוֹת כְּבוֹ, וְהִשְׁמֵן נִשְׁפָּךְ...

פְּרֻשַׁת וִיקָהָל פְּקוּדֵי

וּדְפַקְתִּי אֶצְלוֹ בְּדֶלֶת. הַזּוֹג בְּרֹאוֹתָם אֶת רַבָּה
שֶׁל אֲזַמִּיר בְּכַבּוּדוֹ וּבַעֲצָמוֹ עוֹמֵד עַל מַפְתָּן
דֶּלֶת בֵּיתָם, נִבְהָלוּ וְנִחַפְּזוּ לְכַבְּדוֹ, וְתוֹךְ כֶּף
שָׁכְחוּ מִמְּרִיבָתָם, וְשָׁב לְשֹׁרֵר הַשְּׁלוֹם בֵּינֵיהֶם...

הַבֵּינוּ בְּנֵי הַזּוֹג שֶׁהֵרֵב הִגִּיעַ לְבִקּוּר לְבֵיתָם,
עַל מִנַּת לְהַעֲבִיר לָהֶם מָסֶר בְּצוּרָה עֲדִינָה,
כִּמְּה לֹא נִכּוֹן וְלֹא רְאוּי לְבּוֹא לִידֵי מְרִיבָה
וְהַתְּקוּטוּת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וּמִסִּים הַגָּאוֹן אֶת
סְפוּרוֹ: "וּמֵאֵז וְאֵילָךְ, בְּכָל פַּעַם שֶׁהָיָה רוֹאֶה
אוֹתִי הָיָה מַחְזִיק לִי טוֹבָה, וְאוֹמֵר לִי, אוֹתוֹ
הַלֵּילָה הַזֶּה לִי לְאוֹת וּלְזַכְרוֹן, שֶׁלֹּא עָשִׂיתִי
עוֹד קִטְטָה עִם אִשְׁתִּי עַד שֶׁעָבְרוּ יָמִים וְשָׁנִים".

פְּשִׁט לְשַׁעֲה קִלָּה אֶת גְּלִימַת הַשַּׁבָּת!

מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁהִתְלַוֵּן בְּפָנֵי הַגָּאוֹן
רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק שֶׁר זצ"ל, כִּי בְּכָל עָרֵב שַׁבָּת
נוֹפֶלֶת קִטְטָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, הוּא מַצִּיד מִשְׁלִים
אֶת הַהֲכָנוֹת לְשַׁבָּת בְּשַׁעֲה מְקַדְּמָה, אוֹלָם
אִשְׁתּוֹ עוֹסֶקֶת בְּמִלְאָכָה תָּמִיד עַד הַרְגֵעַ
הָאֲחֵרוֹן...

"וְאֵיךְ מִתְכַּוֵּן אַתָּה לְקַבֵּל שַׁבָּת?" שָׁאַל
רַבִּי אֵיזִיק. "בְּרוּךְ הַשֵּׁם" - הֵשִׁיב הָאִישׁ -
"כִּבְר מַחְצוֹת הַיּוֹם יוֹשֵׁב אֲנִי מַעֲטָף בְּגָלִימָה
שֶׁל שַׁבָּת, מְטַהֵר וּמַצְחִצֵּחַ, קוֹרֵא בְּפֶרֶשֶׁת
הַשְּׁבוּעַ וּמִתְקַדֵּשׁ לְקִרְאָת שַׁבָּת מְלֻכָּתָא".

"אִם כֵּן", קָרָא רַבִּי אֵיזִיק לְעָבְרוֹ "עֲצָתִי
אֲמוּנָה שֶׁתִּפְשֹׁט עוֹד לְשַׁעֲה קִלָּה אֶת הַגְּלִימָה,
תִּקּוּם לַעֲזוֹר עֲזָרָה שֶׁל מִמָּשׁ לְרַעֲיָתְךָ בְּהֲכָנוֹת
לְשַׁבָּת, וְכֵן תִּזְכֶּה שְׁשָׁלוֹם יִהְיֶה בְּאֵהָלֶיךָ".

"לֹא תִבְעֲרוּ אֵשׁ הַמִּחְלָקָת"

מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד מִמְּכָרָיו שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל
אֶהֱרָן יוֹדֵלְבֵּיץ' זצ"ל, שֶׁהִגִּיעַ לְפָנָיו וּבִפְנֵי
שָׁאַלָה: מַעֲשֶׂה בְּאֶבְרָהָם יְרוּשָׁלַיִם הַמִּתְנַנֵּר
מִשְׁמוּשׁ בְּחִשְׁמֵל בְּשַׁבָּת, וְאִשְׁתּוֹ תֵּל-אֲבִיבִית
שָׁאִינָה רְגִילָה לְשַׁבָּת בְּשַׁבָּת בְּחִשְׁמָה וּלְאָכַל
לְאוֹר נֵרוֹת, וְכִבְר פָּרְצוּ בְּבֵיתָם מְרִיבוֹת מְרוֹת,
הִיא טוֹעֵנֶת: הֵיכָן עָנָג הַשַּׁבָּת?? וְהוּא עוֹנָה

דַּעֲלָה אֶתְמַר 'לֹא תִבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם
בְּיוֹם הַשַּׁבָּת' וְהִכִּי הוּא וְדָאִי דְכָל מֵאֵן דְּכַעִּיס
כָּאֵלוֹ אוֹקִיד נוֹרָא דְגִיְהֵנָם". (תַּרְגוּם: זַכָּאִי
הוּא מִי שֶׁשׁוֹמֵר דִּירָה לְשַׁבָּת, שֶׁהַשַּׁבָּת הִיא
הַלֵּב שֶׁלֹּא מִתְקָרֵב שָׁם עֲצָבוֹת הַטָּחוֹל וְכַעַס
הַמָּרָה, וְהַכַּעַס הוּא אֵשׁ הַגִּיְהֵנָם, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר
'לֹא תִבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת',
וְכֵן הוּא וְדָאִי שֶׁכָּל מִי שֶׁכּוֹעֵם כָּאֵלוֹ מִדְּלִיק
אֵשׁ הַגִּיְהֵנָם").

וְכַתֵּב בְּסִפְר תַּמָּר דְּבוּרָה (פָּרָק ב') לְמַהֲרָם
קוֹרְדוֹכְרוֹ זצ"ל, שֶׁעַל פִּי הַנִּפְסֵק בְּרַמְבָּ"ם
(דַּעוֹת ב, א) מִתָּר הָאָדָם לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִדַּת הַכַּעַס,
בְּאִפְּן שֶׁאֵינוֹ כַּעַס פְּנִימִי, חֵס וְשָׁלוֹם, אֶלָּא
בְּכַעַס חִיצוֹנִי וְהוּא הַנִּקְרָא 'כַּעַס הַפָּנִים', אָדָם
שֶׁרוֹאֶה בְּבֵיתוֹ מַעֲשִׂים שֶׁאֵינָם רְאוּיִים, צָרִיךְ
לְחַנֵּךְ אֶת בְּנֵי הַבֵּית וּלְגַעַר בָּהֶם בְּפָנִים כּוֹעֵסוֹת,
כְּדִי שֶׁיִּכְנָסוּ הַדְּבָרִים בְּאֲזִנֵּיהֶם וְיִתְרַחֲקוּ מֵאוֹתוֹ
מַעֲשֶׂה - אוֹלָם בְּשַׁבָּת, אֲסוּר הַדְּבָר, וְהַשְׁעָם
הוֹאִיל וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת מְאִירָה מִדַּת הַכֶּתֶר, וְכָל
הַעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים בְּשִׁמְחָה יִתְרָה, לְכֵן גַּם
לְאָדָם אֲסוּר לְהִרְאוֹת שׂוֹם כַּעַס.

אֵין סֶפֶק שֶׁזֶּה עֲבוּדָה לֹא קִלָּה, בְּשַׁבָּת מִצְוִיִּים
כָּל הַיּוֹלָדִים סָבִיב שְׁלַחַן הַסַּעֲוִדָּה, פַּעֲמִים
מִתְפַּתְחוֹת מְרִיבוֹת בֵּינֵיהֶם, לֹא תָמִיד הֵם
מִמְשַׁמְעִים לְכָל מֵה שֶׁאָנוּ הַהוֹרִים מִצְוִיִּים אוֹתָם,
וּבְכָל אִפְשָׁר לְהִגִּיעַ לִידֵי כַּעַס וּגְעֵרָה. וְלִכֵּן דּוֹקָא
בְּנִקְדוּת הַלָּלוֹ, זֶה עֵקֶר הָעֲבוּדָה שֶׁל הָאָדָם,
לְהַשְׁתַּלֵּט עַל עַצְמוֹ, וּלְהַזְהֵר מִלְּהִגִּיעַ לִידֵי מִדַּת
הַכַּעַס, וְלֹא מִכַּעֲרָא כַּעַס פְּנִימִי שֶׁהוּא אֲסוּר
תָּמִיד, אֶלָּא אִפְלוֹ כַּעַס חִיצוֹנִי וְהַכַּעַס פָּנִים שֶׁל
כַּעַס, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעִיל בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ הַרַ"ק.

רַבָּה שֶׁל אֲזַמִּיר מִשְׁכִּין שְׁלוֹם

סִפְר רַבִּי חַיִּים פֶּלְאגִי' זצ"ל, רַבָּה הַנַּעֲרָץ
שֶׁל הָעִיר אֲזַמִּיר: הָיָה זֶה בְּשָׁנַת תַּקַּע"ה, בְּלִיל
שַׁבָּת קֹדֶשׁ הֵייתִי בְּבֵיתִי, וְהִנֵּה אָנִי שׁוֹמֵעַ אֶת
אֶחָד הַשְּׁכָנִים מִתְּקוּטָה עִם אִשְׁתּוֹ עַל דְּבַר
מֵה פַּעוּט, תַּכְף וּמִיד קִמְתִּי מֵעַל שְׁלַחְנִי,

פְּרִשְׁת וִיקָהֵל פְּקוּדֵי

שֶׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הוּא נָח, וּכְבֹר הַבִּיאוּ בִּימֵי הַזֶּקֶן הַצָּדִיק הַנָּגִיד אָבִי אָבָא וְ"ל צְלוּחִית אַחַת מִהַחֹל הַזֶּה, וְהִזָּה מִסֵּבֵב כָּל שֶׁשֶׁת הַיָּמִים וְנָח בְּשָׁבִיעִי, וְהַדְּבָרִים אֲמֵתִים..."

וְכָתַב רַבִּי אֲבָרְהָם לְגַל (קוֹבֵץ עַל יַד חוֹבֶרֶת ד'): "גַּם אֲנִי שָׁמַעְתִּי וְרָאִיתִי בְּסֵפֶר הַזְכְּרוֹנוֹת אֲשֶׁר כָּתַב הַשֵּׁר רוֹבֶרְטוֹ בְּשׁוֹבוֹ מֵאֶרֶץ הַצִּבִּי, שֶׁכָּתַב שָׂרָאָה דְּבָרִים נִפְלְאִים, וּבְתוֹכָם סֵפֶר עַל בָּאָר אַחַת עֲמָקָה מְאֹד שְׁמוּצִיאִים מִמֶּיָּהּ בְּכַח שְׁוֹרִים מוֹשְׁכִים בְּחֶבֶל, וְכִי בִּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הֵם שׁוֹכְתִים, וְאֵין כַּח בָּאָדָם לְהַנִּיעֵם מִמְּקוֹמָם בִּיּוֹם הַהוּא."

הַחַיּוֹת הַמִּפְלְאוֹת שֶׁשׁוֹכְנוֹת בַּשָּׁבֶת

בְּעוֹלָמֵנוּ מִצְוִיּוֹת חַיּוֹת מִפְלְאוֹת, הַנִּחּוֹת מִתּוֹזְזוֹתָן בִּיּוֹם הַשָּׁבֶת. וְכֵן הַבִּיא בְּסֵפֶר 'רִזָּא דְּשִׁבְתָּא': יֵשׁ דָּג שֶׁשׁוֹכֵת בַּשָּׁבֶת עַל שִׁפְתֵּי הַיָּם עַד מוֹצָאֵי שָׁבֶת, וְשֵׁם הַדָּג 'שִׁבְתָּי' לְפִי שֶׁשׁוֹכֵת בַּשָּׁבֶת. וְכָתַב הַקָּרְשָׁקֵשׁ בְּפֶרוֹשׁוֹ לְ'מִזְרָה נְבוֹכִים' (פֶּרֶק ב חֵלֶק א) שֶׁיֵּשׁ דָּג בֵּינָם שֶׁשׁוֹכֵת בְּטִבְעוֹ, שֶׁכָּל עֶרֶב שָׁבֶת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת אֵינוֹ שָׁט בֵּינָם, אֲבָל הוּא מִקְרֵב עֲצָמוֹ לְצַד הַיִּבְשָׁה וְאֵינוֹ זֶז מִמְּקוֹמוֹ כָּל הַשָּׁבֶת, וְאִפְּלוּ אִם יִכּוּהוּ בַּחֲרָבוֹת וּרְמָחִים לֹא יִזּוּ מִמְּקוֹמוֹ.

גַּם אָמְרוּ כִּי יֵשׁ דָּג אֶחָד בֵּינָם שֶׁאֵינוֹ שׁוֹחֵה בִּיּוֹם הַשָּׁבֶת וְהוּא נָח כָּל הַיּוֹם סָמוּךְ לַיִּבְשָׁה אוֹ לְסֵלַע. וּבְסֵפֶר 'חֵי עוֹלָמִים' לְר' יוֹחָנָן אֶלְמָאֲנוֹ בְּחֵלֶק 'עוֹלָם הַמוֹחֵשׁ' כָּתַב כִּי הַשּׁוֹר הַיָּמִי הוּא חַיֵּת הַיָּם הַנּוֹדְעָה בְּשֵׁם 'פֶּרֶת הַיָּם' (וְהוּא הַתַּחֲשׁ הַנּוֹזֵר בַּתּוֹרָה בְּמִלְאֶת הַמֶּשֶׁכֶּן, וְעוֹרָה יָקָר. עַד יָמֵינוּ, הָעֶרְבִים צָדִים אוֹתָהּ בֵּינָם סוּף סָמוּךְ לַהַר סִינַי, וּמִשָּׁם לִקְחוּהָ יִשְׂרָאֵל לַמֶּשֶׁכֶּן) - כָּל יָמֵי הַשָּׁבִיעִי הוּא הוֹלֵךְ וְשׁוֹב כְּיִתָּר בְּעֵלֵי הַחַיִּים אֲשֶׁר בֵּינָם, וּבִיּוֹם הַשָּׁבֶת יָנוּחַ עַל שִׁפְתֵּי הַיָּם וּמִשָּׁם לֹא יִזּוּ כָּל הַיּוֹם הַהוּא וְכָל הַלַּיְלָה, וּבְנוּחוֹ יִצְדוּ אוֹתוֹ, כַּמִּפְרָסִם זֶה אֶצֶל יוֹרְדֵי הַיָּם.

כְּנֻגָּדָה: הִלָּכָה הִיא, כִּי הָעֵלָה הָרַב יוֹדֵלְכִין בְּסֵפֶרוֹ "הַחֲשֵׁמֶל לְאוֹר הַהִלָּכָה"!

עֲנֵה רַבִּי שְׁמוּאֵל אֶהְרֹן וְאָמַר: "וְדַאי צוֹדֵק הוּא, אֲבָל הָרִי מְצִינוּ שְׁמוֹחִקִים אֶת הַשֵּׁם כְּדֵי לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, עַל אַחַת בְּמָה וּכְמָה שֶׁמִּתֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בַּחֲשֵׁמֶל כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ מְרִיבוֹת". וְהוֹסִיף בְּדֶרֶךְ צִחוֹת: "הַזֶּהר הַקָּדוֹשׁ מִפְּרֹשׁ אֶת הַפְּסוּק 'לֹא תִבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בִּיּוֹם הַשָּׁבֶת' עַל עֲנִין הַמַּחֲלָקֶת וְהַקְטָטָה, וּמָה הוֹעִיל בְּהַמְנַעְוֹתוֹ מִשְׁמוּשׁ בַּחֲשֵׁמֶל אִם מִבְּעִיר הוּא אֶת אֵשׁ הַמַּחֲלָקֶת בְּבִיתוֹ?...".

"מְנוּחַת שְׁלוֹם וְשִׁלּוּהַ, הַשִּׁקֵּט וּבִטָּח"

שָׁבֶת קָדֵשׁ - יַעֲדָה עַל יְדֵי בּוֹרָא עוֹלָם לְהִיּוֹת זְמַן שֶׁל מְנוּחָה, שְׁעַת הַשִּׁקֵּט וְיִשׁוּב הַדַּעַת. וּמִצָּאֵנוּ שֶׁאִפְּלוּ הַטִּבְעִי עֲצָמוֹ - נָח מִתּוֹזְזוֹתוֹ הַתְּמִידִית בִּיּוֹם הַשָּׁבֶת:

הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁמוּאֵל יִפְהָ אֲשֶׁכְּנָזִי, כּוֹתֵב בְּפֶרוֹשׁוֹ 'יִפְהָ תֵּאֲר' (בִּר"ר פֶּרֶק יא) עַל תְּכוּנַת נֶהָר סְמִבְטִיּוֹן, הַשּׁוֹכֵת מִמְּרוּצוֹ בִּיּוֹם הַשָּׁבֶת, וְגַם חוֹל הַנֶּהָר לְכָל מְקוֹם שִׁקְחוּהוּ יִשְׂאָר בְּתַכּוּנוֹתָיו הַנִּפְלְאוֹת וְיִגְעֵשׁ וְיִרְעֵשׁ כָּל הַשָּׁבִיעִי, וּבִיּוֹם הַשָּׁשִׁי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת יָנוּחַ מִרְעֵשׁוֹ. וְכָתַב: "וּכְבֹר שְׁמֵעֵנוּ שְׁהוּבָא מַעַט חוֹל הַהוּא בְּעִשְׂשִׁית, וְהִזָּה מִתְנַדְּגֵד כָּל שֶׁשֶׁת יָמֵי הַשָּׁבִיעִי וּבַשָּׁבֶת הִזָּה נָח".

וְרַבִּי מְנַשֶּׁה בֶּן יִשְׂרָאֵל, מְסַפֵּר בְּסֵפֶרוֹ 'מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל', שֶׁכְּאֲשֶׁר בָּקָר בְּעִיר לִיסְבוֹנָא שְׁבַפּוֹרְטוּגַל, רָאָה כּוֹשֵׁי אֶחָד שֶׁהִיָּה בִידּוֹ כְּלִי זְכוּכִית מְלֵא מֵאוֹתוֹ הַחוֹל שֶׁל הַסְּמִבְטִיּוֹן, וְהִזָּה הוֹלֵךְ בְּכָל עֶרֶב שָׁבֶת בַּעַת כְּנִיסַת הַשָּׁבֶת לְרַחוּב בּוֹ הָיוּ מִתְגוֹרְרִים יְהוּדִים אֲנוּסִים שֶׁהִתְנַהֲגוּ כְּנוֹצְרִים, וְהִזָּה קוֹרָא לָהֶם וּמִרְאָה לָהֶם אֶת כְּלִי הַזְכוּכִית אֲשֶׁר בִּידּוֹ, וְאוֹמֵר לָהֶם: "סִגְרוּ אֶת הַחַנִּיּוֹת כִּי בָּא הַעֵת לְקַבֵּל שָׁבֶת".

וּבִאֲגֻרַת הַמִּיחָסֶת לְהַרְמַב"ם, נִמְצָא בְּשֵׁמוֹ עֲדוֹת דּוּמָה: "נֶהָר סְמִבְטִיּוֹן מוֹשֵׁף חוֹל כָּל

פְּרִשְׁת וִיקָהֵל פְּקוּדֵי

יותר, פְּתָאוּם בְּרוּר לוֹ שֶׁהִכָּל בְּיָדֵי שָׁמַיִם, וְכַבְמָטָה קָסָם מִתְקַבֵּעַ בְּנִפְשׁוֹ מֵאֲמַר הַחֶכֶם (מִבְּחַר פְּנִינִים שֶׁעַר מַג) 'הַגְזֵרָה אֲמַת וְהַחֲרִיצוֹת שֶׁקָּר', אֲשֶׁר עַל כֵּן מִתְבַּטְּלוֹת דְּאֻגוּתָיו, וְכֹא לִידֵי מְנוּחַת הַדַּעַת.

יְגוֹן בְּיוֹם הַשַּׁבָּת - הֵס מְלַהֲזִכִּיר!

רַבִּי יוֹסֵף שְׁלֵמָה כְּהֵנֶמֶן זצ"ל הָרַב מִפּוֹנִיבֹז', סִפֵּר פַּעַם בְּהַתְפַּעְלוֹת רַבָּה כִּיצַד נִרְאָתָה שְׁלוֹת הַשַּׁבָּת אֲצֵל יְהוּדֵי לִיטָא הַתְּמִימִים וְהַחֲרָדִים לְדַבֵּר ה'.

הָיָה זֶה בְּעֵינֵיהֶם וִידֹז' - בָּהֶם כְּהֵן כָּרֵב הָעִיר חוֹתְנוֹ רַבִּי לִיִּב רַבִּין זצ"ל - פַּעַם אַחַת בְּעֶצֶם יוֹם שַׁבָּת קֹדֶשׁ, פְּרָצָה שְׂרָפָה בְּעֵינֵיהֶם, וּבֵיתוֹ שֶׁל יְהוּדֵי תָמִים וִירָא שָׁמַיִם, בֵּית מִקְרוֹת עֵץ וְגִגּוֹ מְכֻסָּה בְּקֶשׁ וּבִגְבָבָא, הָיָה כֵּלֹ לְמַאֲכֵלֶת אֵשׁ, לֹא נוֹתְרוֹ מִמֶּנּוּ רַק מְעַט גְּלִי אֶפֶר.

הֵלֶךְ רַב הָעִיר בְּצַהֲרֵי יוֹם הַשַּׁבָּת כְּדִי לִרְאוֹת בְּשִׁלּוּמוֹ שֶׁל הָאֱמָלֵל, חִפְשׁ וּמִצָּאוֹ יוֹשֵׁב בְּנִיחוּתָא עַל עֵי חֲרָבְתוֹ כְּשֶׁהוּא סוֹעֵד לְבוֹ בְּסַעוּדָה שְׁלִישִׁית, וּמִזְמֵר זְמִירוֹת לְכַבּוֹד שַׁבָּת מְלֻכָּתָא וְכֹאֲלוֹ לֹא אֵרַע מֵאוּמָה...

עוֹד סִפֵּר שֶׁלְאַחַד מִבְּנֵי הָעִירָה, הָיָה בֶּן יַחֲדִיד מְכַשֵּׁר תַּלְמִיד חֶכֶם, שֶׁלֹּא נִקְצְבוּ לוֹ בְּסִפֵּר הַחַיִּים שָׁנִים מְרֻבּוֹת, וְנִפְטָר עַל פְּנֵי הוֹרָיו בְּבֵית הַחוּלִים בְּאֶפֶן פְּתָאוּמִי בְּלִיל שַׁבָּת קֹדֶשׁ. גַּם כָּאֵן הִגִּיעוּ הָרַב וְחֲתָנוֹ לְבִקְרוֹ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְלִהְפַתְעֵתָם מִצָּאוֹ אֶת הָאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ יוֹשְׁבִים אֲצֵל הַשֵּׁלֶחֶן אוֹכְלִים סַעוּדַת שַׁבָּת כְּהִלְכָתָהּ בְּדוּמְיָהּ וּבְשֶׁקֶט נִפְשִׁי כֹּאֲלוֹ לֹא קָרָה דְּבָר. חָשַׁב רַבִּי לִיִּב לְעַצְמוֹ: "מִן הַסֵּתֶם נִשְׁתַּבְּשָׁה בִּינְתָם מִגְדָּל הַצֶּעַר, וְלָכֵן מִתְנַהֲגִים כֹּךְ".

לְבִסּוֹף כְּשֶׁהָעִירִיב הַיּוֹם, רָאוּ כָּלֶם שֶׁאֵף בְּאוֹתוֹ רָגַע שְׁסִים הָאֵב הַשְּׁכוּל לִשְׁמַע אֶת בְּרַכַּת הַהִבְדָּלָה - מִיָּד צָנַח אֲרָצָה מִתְעַלֶּף מֵרֵב יְגוֹנוֹ. וְהָיָה בְּזֶה סִימָן מְבַהֵק שֶׁכָּלֵל לֹא

וְכַתֵּב הַיַּעֲבֹץ: שׁוֹר הַיָּמִי עָמְדוֹ עָלָיו דִּיגִים פְּעָמִים רַבּוֹת, וְהָעִידוֹ עֲדִיּוֹת זֶה שֶׁלֹּא בְּפָנֵי זֶה עַד דִּלֹּא יִתְכַּן בְּהֶם הַשֶּׁקֶר, שְׁזֶה הַדָּג בְּעָרֵב שַׁבָּת כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ הוּא מִתְקָרֵב לִיבְשָׁה, וְאִינוּ זֶה מִמְקוֹמוֹ, וְאֵף אִם יִפְצְעוּהוּ בְּחֲרָבוֹת וּרְמָחִים לֹא נִצְתָק וְנִתְקַן מֵאוֹתוֹ מְקוֹם.

שַׁבָּת קֹדֶשׁ - דְּרָגָה חֲדָשָׁה שֶׁל אֲמוּנָה וּבִטְחוֹן בְּבוֹרָא

הָרִי לָךְ, שְׁמִנוּחַת הַשַּׁבָּת מְטַבַּעַת בְּטַבַּע הַבְּרִיאָה. וְכֵן עַל הָאָדָם לְהִכְנֵס גַּם כֵּן לְמַצֵּב שֶׁל שְׁלוֹה וְהַשְׁקָט. הָאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי עוֹצֵר מִכָּל הַמְרוּץ שֶׁל הַחַיִּים, עֲנִינֵי מִשָּׂא וּמִתֵּן, קִטְטוֹת וּמְרִיבוֹת, וּמְרָגִישׁ בְּשַׁבָּת כֹּאֲלוֹ מְלֶךְ הוּא, יַחֲדִי בְּעוֹלָמוֹ, כָּל מְלֻאכְתּוֹ עֲשׂוּיָהּ, לֹא נוֹתֵר לוֹ אֵלָּא לְהַקְדִּישׁ אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ לְעַבּוּדַת קוֹנוֹ וּלְהַרְחֵבֶת עוֹלָמוֹ הַרוּחָנִי.

אוֹלָם יֵשׁ לְשָׂאֵל, כִּיצַד מְסַגֵּל הָאָדָם לְעַצֵּר אֶת שְׁטֵף טְרוֹדוֹת הַחֲלִין וְלָבוֹא לִידֵי יְשׁוּבָה הַדַּעַת וּמְנוּחַת הַנֶּפֶשׁ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת?

עָמַד עַל כֹּךְ הַגָּאוֹן רַבִּי אֱלִיהוּ אֱלִיעֶזֶר דְּסֵלָר זצ"ל בְּסִפְרוֹ "מִכְתָּב מֵאֱלִיהוּ" (ח"ד) וְכֵן הוּא כּוֹתֵב: מוֹכָא בְּסִפֵּר חוֹבוֹת הַלְבָבוֹת (שֶׁעַר חַה"נ פ"ג) "מִמֶּפְסִידֵי חֲשׁוֹן הָאָדָם עִם נִפְשׁוֹ - בְּלָבוֹל הַדַּעַת", וּבְאַמַּת אֵין בְּלָבוֹל הַדַּעַת מִדָּה מִיְחָדָת, אֵלָּא שְׁבִמּוּחוֹ שֶׁל הַמְבַלְבֵּל רָצִים כָּל מִינֵי שְׂאִיפוֹת וּרְצוֹנוֹת, וְעַל כֵּן כָּלֶם מִתְבַּלְבְּלִים בְּמוּחוֹ וּמוֹצִיאִים אוֹתוֹ מִשְׁוִי מִשְׁקָלוֹ. נִמְצָא אֲפּוֹא כִּי מְנוּחַת הַנֶּפֶשׁ בָּאָה מִסְּלוּק הַהֲתַעֲנִינִיּוֹת הַגִּשְׁמִיּוֹת, וְאִם כֵּן בְּשַׁבָּת מְסַלֵּק הָאָדָם מִעֲצָמוֹ אֶת כָּל הַשְּׂאִיפָה לְהַשְׁגִּים חֲמִרִים, וּמִכֵּךְ בָּא לִידֵי מְנוּחַת הַדַּעַת.

אֵף עֲדִין צָרִיךְ לְהַבִּין, הֲלֹא בְּכָל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ בּוֹעֵר בְּתוֹךְ הָאָדָם הַרְצוֹן לְהַשִּׁיג הַשְּׁגִים חֲמִרִים, וְאֵיךְ יִתְכַּן שֶׁרַק נִכְנָסֶת שַׁבָּת וּמִסְתַּלְקוֹת כָּל שְׂאִיפוֹתָיו וְדֹאגוּתָיו לְהַגְשָׁמָתָן? "אֵין זֹאת" - כּוֹתֵב הָרַב דְּסֵלָר - "אֵלָּא שֶׁבְּבוֹא הַשַּׁבָּת מִתְעַלֶּה הָאָדָם לְמַדְרַגַּת אֲמוּנָה גְּבוּהָה

פְּרִשְׁת וִיקָהֵל פְּקוּדֵי

(תהלים פא, י) "לא יהיה בך אל זר", ונחשב כמי שפנה במה לשם עבודה זרה, ממילא יש לקיים בו 'אל תפנו אל האלילים' ולהתרחק ממנו.

לאור דברי הזהר הללו, כתב רבי חיים ויטאל (שער רוח הקדש דף ט, א) בשם האר"י: "מורי זכרוננו לברכה היה מקפיד מאד בענין הפעם יותר מכל העברות, אפלו כשהוא כועס בשביל מצוה, ואמר שכל עברה ועברה פוגמת רק איבר אחד שפגגדה, אבל הכועס - פוגם בכל הנשמה כלה ומחליף אותה לגמרי בנפש שמצד הקלפה, כמו שכתוב (איוב יח, ד) "טרף נפשו באפו", כי הוא ממש טורף את נפשו הקדושה ועושה אותה טרפה וממית אותה בעת אפו וכעסו".

עוד מחדש מורנו הרב רבי חיים ויטאל: "נאף על פי שהאדם עושה תקונים לנפשו ותשובה מועלת על כל עוונותיו, אבל הכועס - כל המצוות הגדולות שעשה, הכל נאכזר ממנו לגמרי, לפי שאותה נשמה קדושה שעשתה כל המצוות והמעשים הטובים נתחלפה בנפש טמאה, ונשארה שפחה טמאה שירשה את גברתה, וצריך שיחזור פעם אחרת לתקן כל התקונים הראשונים שעשה בתחלה, וכן הוא בכל פעם ופעם שהוא כועס, שנמצא שבעל הפעם אין לו תקנה כלל כי תמיד הוא ככלב שוב על קיאו, ועוד שאם עשה מצוה גדולה אשר בסבתה נשמת צדיק ראשון מתעברת בו ב'סוד העבור' לסייעו במצוות בנודע - על ידי פעם מסתלקת גם היא, ונכלל זה במה שכתוב טורף נפשו באפו".

פעם ורתחא מתוך משא ומתן של תורה
והנה אמרו רבותינו (תענית ד, א): "צורבא מרבנן דרתח - אורייתא מרתחא ליה, שנאמר 'הלוא כה דברי פאש'". ובהזר הקדוש (שמות קפב, ב) איתא: "רגזא דרבנן - טב איהו לכל סטרינ, דהא אורייתא אשא איהי, ואורייתא קא מרתחא ליה, דכתיב 'הלוא כה דברי פאש

נטרפה דעתם עליהם, אלא במשך כל יום השבת התאפקו בגבורה עילאית מלבטא צער בלשהו על מות בנם יחידם.

אמר הרב מפוניבז': המראה המפליא של יהודים מיחדים אלו, החדיר בלבבות את הנאמר בתפלת 'רצה והחליצנו' - "שלא תהא צרה ויגון ביום מנוחתנו", שאין זו רק תפלה ובקשה שלא יקרה מקרה של צרה ויגון, אלא זוהי מציאות, ממשות חיה: אין ואסור שתהיה בשבת צרה ויגון!

פגם הפעם - בראי תורת הקבלה

בספר ה'זהר' הקדוש, מגלה התנא רבי שמעון בר יוחאי דברים נוראים ביחס לגדל הפגם שמביא הכועס על נפשו, וכך איתא שם (תצוה דף קפב, א):

"בר נש ברגזיה - עקר קדשה עלאה דא מאתריה למשרי באתריה סטרא אחרא, ודא הוא בר נש דמריד במאריה דאיהו 'טרף נפשו באפו' (איוב יח) דטריף ועקר נפשיה בגין רגזיה, ואשרי בגזיה אל זר - על דא כתיב (ישעיה ב, כב) "חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו" - דנשמתא קדישא דיליה טריף וסאיב לה בגין אפו, דנשמה אחלה באפו, "כי במה נחשב הוא" - דההוא בר נש אתחשיב עפוי"ם. ומאן דאתחבר עמיה, ומאן דאשתעי בהדיה - כמאן דאתחבר בעבודה זרה ממש, דעקר קדשה עלאה מאתריה ושרי באתריה עבודה זרה, דאיהו 'אל זר', ומה אל זר כתיב ביה אל תפנו אל האלילים, כגונא דא אסור לאסתכלא באנפוי".

מבאר מדברי הזהר הקדוש, שאדם בכעסו - עוקר מנפשו את הקדשה העליונה ומשרה במקומה סטרא אחרא, והוא מורד באדונו הקדוש ברוך הוא, ואסור להתקרב אליו ולהתחבר עמו ולדבר עמו, כיון שהוא טורף נפשו באפו ועוקר את נפשו הטהורה בגלל כעסו ומשרה במקומה עבודה זרה, שנאמר

פְּרֻשֵׁת וִיקָהָל פְּקוּדֵי

בְּרִי שֵׁיבֹא לְכָל טָעוֹת בְּטַעֲנוֹתָיו, וְכָל דְּבָרָיו יִהְיוּ בְּטָלִים וּמִבְטָלִים, הֶבֶל וָרִיק.

וְהִרְחִיבוּ בָּזֶה רַבּוֹתֵינוּ בַּמִּדְרָשׁ (וִיקָר"ר פ"ג):
"אָמַר רַב הוֹנָא בְּשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת כָּעֵס מִשָּׁה וְנִתְעַלְמָה מִמֶּנּוּ הִלְכָּה, וְאָלוּ הֵן: בְּשִׁבְתָּ וּבְכָלִי מִתְכוֹת וְאוֹנָן. בְּשִׁבְתָּ מִנֵּין? שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת טו), כ) "וַיֹּתְרוּ אַנְשֵׁים מִמֶּנּוּ וְגו' וַיִּקְצָף עֲלֵהֶם מִשָּׁה", כִּיֹּן שֶׁכָּעַס שָׂכַח לֹאמַר לָהֶם הִלְכוֹת שִׁבְתָּ... וּבְכָלִי מִתְכוֹת מִנֵּין? שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר ל"א, יד) "וַיִּקְצָף מִשָּׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵלֶל", וְכִיֹּן שֶׁכָּעַס נִתְעַלְמָה מִמֶּנּוּ הִלְכָּה, שָׂכַח לֹאמַר לָהֶם הִלְכוֹת כָּלִי מִתְכוֹת. בְּאוֹנָן מִנֵּין? שֶׁנֶּאֱמַר (וִיקָרָא י, טז) "וַיִּקְצָף עַל אֱלֻעָזָר וְעַל אִיתָמָר", וְכִיֹּן שֶׁכָּעַס נִתְעַלְמָה מִמֶּנּוּ הִלְכָּה שְׁאוֹנָן אֲסוּר לֶאֱכֹל בְּקִדְשִׁים".

הַקָּשָׁה הַגָּאוֹן רַבִּי חַיִּים שְׁמוּאֵל בִּיץ בִּסְפָרוֹ "שִׁיחוֹת מוֹסֵר", הֵלָא בְּכָל שְׁלֹשׁ הַפְּעָמִים, כָּעֵס מִשָּׁה עַל דְּבָר שֶׁנַּעֲשָׂה שְׁלֹא כְּדִין, שֶׁהֵם הוֹתִירוּ מִהֶמֶן וְהִחִיו הַנִּקְבוֹת, וְנִהְגוּ שְׁלֹא כְּדִין בְּחֻטָּאת, אִם כֵּן הִיָּה צָרִיךְ, לְכַאוֹרָה, לְכַעַס, וּמִדּוּעַ נִשְׁתַּכַּחַת מִמֶּנּוּ הִלְכָּה? וְתַרְץ שְׁמִצִּיאוֹת שֶׁל כָּעֵס מִשִּׁבְתָּ תַלְמוּד, וְאִין זֶה עֲנֵשׁ אֵלָּא זֶה מִכַּעַשׁ שֶׁל מִדַּת הַכָּעֵס, בְּרוּעַ שְׁאֵדֵם בּוֹעֵם - מִשִּׁבְתָּ תַלְמוּדוֹ, כִּי הַבּוֹעֵם אֵין הַדַּעַת שׁוֹלֵטָת בּוֹ, וּמִמִּילָא בְּשִׁאֵין דַּעַת - אֵין חֻכְמָה וְאֵין תּוֹרָה.

מִדַּת הַכָּעֵס - מְבִיאָה אֶת הָאָדָם לִידֵי פְּזִיזוֹת
מוֹבָא בִּסְפָר חֲסִידִים (סִימָן תַּרְנָה): מַעֲשֵׂה בֶּבֶן שֶׁכָּבֵד אֶת אָבִיו בְּיוֹתֵר, אָמַר לוֹ אָבִיו: "אַתָּה מְכַבְּדִי בְּחַיִּי, תְּכַבְּדִנִי בְּמוֹתִי, וְאֵין מִצִּוָּה שֶׁתִּלֵּין כָּעֵס לִילָה אֶחָד, וְעַצֵּר רוּחְךָ שֶׁלֹּא תִדְבֹּר בְּשַׁעַת הַכָּעֵס, אֵלָּא לְמַחֲרָת".

לְאַחַר פְּטִירַת אָבִיו, הֵלֵךְ הַבֶּן לְמִדְיַת הַיָּם, וְהִנֵּיחַ אֶשְׁתּוֹ מַעֲבָרָת, וְהוּא לֹא יָדַע מַזֶּה, וְהִתְעַכֵּב בַּדֶּרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים. כְּשֶׁחָזַר לְעִירוֹ - בָּא בְּלִילָה, וְעָלָה סִמּוֹן לְחֹדֶר שֶׁאֶשְׁתּוֹ הִיָּתָה שׁוֹכֶבֶת שָׁם, שָׁמַע מִבְּחוּץ קוֹלוֹ שֶׁל בָּחוּר שֶׁהִיָּה מְנַשֵּׁק אוֹתָהּ. הִלָּה בְּחֻשְׁבוֹ שֶׁנִּמְצָא עִמָּה

נָאֵם ה', רַגְזָא דְּרַבָּנָן לְמִיָּהֵב יִקְרָא לְאוֹרֵייתָא, וְכָלֵא לְפִלְחָנָא דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא".

מִבְּאֵר שֶׁתִּלְמִיד חָכֵם יְכוּל לְכַעַס מִתּוֹךְ מִשָּׁה וּמִתֵּן שֶׁל תּוֹרָה, וּמִדְבָּרֵי הַזֶּהֱרָה מִשְׁמַע שְׁאֵף רְאוּי הַדְּבָר, אֲמָנָם וְדֹאֵי שֶׁכָּל זֶה כְּאֶשֶׁר הִרְתִּיחָה הִיא חִיצוֹנִית, כְּדִי לְהַבִּיעַ דַּעַתוֹ נְכוֹנָה, אֲבָל תִּלְמִיד חָכֵם שֶׁמַּעֲרֵב בְּרִתִּיחָתוֹ מְנִיעִים אִישִׁיִּים שְׁאִינָם לְשֵׁם שָׁמַיִם - אֲסוּר הַדְּבָר וּמַגְנָה בְּיוֹתֵר, וְאִדְרָבָה יֵשׁ בָּזֶה בְּזוּי כְּבוֹד הַתּוֹרָה. וְכֵן כְּתֹב הַמֵּאִירִי (יְבֻמוֹת צו, ב): "אֵף עַל פִּי שֶׁמִּדַּת הַכָּעֵס מַגְנָה בְּכָל מְקוֹם, בְּכָל זְמַן וּבְכָל אָדָם - בְּתִלְמִיד חָכֵם, וּבְמִקוֹם הַמִּיָּחֵד לְדְבָרֵי תּוֹרָה, וּבְמִשָּׁה וּבְמִתֵּן שֶׁל הִלְכָּה, מַגְנָה בְּיוֹתֵר וְעִתִּידִים לִתֵּן אֶת הַדִּין, אֵלָּא אִם כֵּן הִיָּה לְכוֹנֶת הַפְּרֻשָּׁה מֵאֲסוּר. דֶּרֶךְ הָעֶרְהָ אָמְרוּ בְּרַבִּי אֱלֻעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי, שֶׁנֶּחֱלְקוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁל טְבָרְיָא בְּנוֹרָה שֶׁבְּרֵאשׁוֹ גְּלוּסְטְרָא, עַד שֶׁנִּקְרַע סֵפֶר תּוֹרָה בְּחֻמָּתָם, וְהִיָּה שֵׁם ר' יוֹסִי בֶּן קֶסֶמָא וְאָמַר לָהֶם: תָּמָה אֲנִי אִם לֹא יֵהָא בֵּית הַכְּנֶסֶת זֶה בֵּית עֲבוּדָה זָרָה - וְכֵן הִיָּה".

וְאֵף הַגִּמְרָא בְּתַעֲנִית - לְאַחַר שֶׁהִתִּירָה הִרְתִּיחָה לְתִלְמִיד חָכֵם - אוֹמֶרֶת לְמַסְקָנָה: "אָמַר רַבִּינָא, אֶפְלוּ הָכִי מִבְּעֵי לִיָּה לְאִינִישׁ לְמִילָף נַפְשִׁיָּה בְּנִיחוּתָא", וּבְפֶרֶט כְּשֶׁמִּדְבֵּר דְּבָרֵי מוֹסֵר לְפָנָי צְבוּר וּמִבְּשׁוּר צָדֵק בְּקִהֵל רַב, נִכּוֹן לְדַבֵּר בְּנִחָת, וְכֵן אָמְרוּ "דְּבָרֵי חֲכָמִים בְּנִחָת נִשְׁמָעִים" - כְּלוֹמַר כְּאֶשֶׁר דְּבָרֵי חֲכָמִים נִאֲמָרִים בְּנִחָת, אֲזִי נִשְׁמָעִים הֵיטֵב וּמִתְקַבְּלִים יָפָה עַל לֵב שׁוֹמְעִיהֶם.

"אִם חָכֵם הוּא - חֲכָמָתוֹ מִסְתַּלְקָת מִמֶּנּוּ"
מִלְבָּד גִּנוּת הַכָּעֵס תּוֹךְ כְּדִי לְמוֹד תּוֹרָה, מִצַּד הִלְכוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ וּבְזוּי כְּבוֹד הַתּוֹרָה כְּאִמּוֹר, עוֹד יֵשׁ עַל הַתִּלְמִיד חָכֵם לְשֹׁן לְעַצְמוֹ אֶת לְשׁוֹן הַגִּמְרָא (פְּסָחִים טו, ב): "כָּל הַכּוֹעֵס - אִם חָכֵם הוּא חֲכָמָתוֹ מִסְתַּלְקָת מִמֶּנּוּ, כְּפִי שְׁאֵרַע בְּמִשָּׁה רַבָּנּוּ", וְלֹא שֶׁהִחֲכָמָה אוֹתוֹ, הִיאֵף יַעֲמֵד בְּקִשְׁרֵי מִלְחָמָתָה שֶׁל תּוֹרָה? הֵלָּא

פְּרִשְׁת וִיקָהָל פְּקוּדֵי

סוֹבֵל וְנֶעְלָב עַד יָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה. הָרִי זֶה מִדָּה שְׁצִרְיָה הָאָדָם לְהִתְנַהֵג בָּהּ רְצוֹנֵי הַסְבָּלָנוּת, וְכֵן הָיִיתוּ נֶעְלָב...".

וְג' מִדּוֹת שָׁנוּ כָּאֵן, זֶה לְפָנִים מִזֶּה: הַדְּרָגָה הַנּוֹמוּכָה בִּיּוֹתֵר "הַנֶּעְלָבִים וְאֵינָם עוֹלָבִים" - שֶׁהֵם עוֹנִים וּמִצְדִּיקִים אֶת עֲצָמָם, אֲלֹא שְׂאִינָם מְגִיבִים בְּאִפֶּן מַעֲלִיב. "שׁוֹמְעִים חֲרַפְתָּם וְאֵינָם מְשִׁיבִים" - זֶה דְּרָגָה גְּבוּהָה יוֹתֵר, אֵינָם מְשִׁיבִים כָּלֵל, וּמְקִימִים בְּעֲצָמָם מֵאֲמֵר הַפְּסוּק (תהלים לח, יד) "וְאֲנִי כַחַרְשׁ לֹא אֶשְׁמַע וְכֹאֶלֶם לֹא יִפְתַּח פִּי". וְהַמִּדָּה הַגְּבוּהָה בִּיּוֹתֵר "עוֹשִׂים מֵאֲהָבָה וּשְׂמֵחִים בִּיסוּרִים" - שְׂאִין הֵם שׁוֹתֵקִים מִכַּחַ הַבְּלָגָה בְּעֵלְמָא, אֲלֹא שְׂמֵחִים בְּבִיּוֹנָם.

וְכַתֵּב הַרְמָב"ם בְּפֶרוֹשׁ הַמִּשְׁנֵיּוֹת (אבות ד, ד): "וְהִנֵּה רֵאִיתִי בְּסֹפֶר מִסְפְּרֵי הַמִּדּוֹת, שֶׁנִּשְׁאָל לְאַחַד מִחֻשְׁבֵּי הַחֲסִידִים: 'אֲמַר לָנוּ, אֵיזָה יוֹם הוּא שְׂשֻׁמְחָתָ בּוֹ מְכַל יְמִיךָ?' הַשִּׁיב הַחֲסִיד וְאָמַר: 'הוּא הַיּוֹם שֶׁהִיִּיתִי נֹסֵעַ בְּסַפִּינָה, וְהָיָה מְקוֹמִי בַּפְּחוֹת שֶׁבְּמִקְוֵי הַסַּפִּינָה, בֵּין חֲבִילוֹת הַבְּגָדִים, וְהָיוּ בְּסַפִּינָה סוֹחָרִים וּבַעֲלֵי מָמוֹן, וְאֲנִי הִיִּיתִי שׁוֹכֵב בְּמִקְוֵי, וְאַחַד מֵהֶם הִצְטַרֵּף לְהַטִּיל מִיָּמִיו, וְהִיִּיתִי אֲנִי בְּעֵינָיו שֶׁפֶל וְנִבְזָה עַד שֶׁגָּלָה עֲרוֹתוֹ וְהַטִּיל עָלַי מִיָּמִיו, וְתִמְחֶהֱתִי מִהֶתְחַזֵּק תְּכוּנַת הָעֲזוֹת בְּנַפְשׁוֹ, וְחֵי הַשֵּׁם לֹא כָּאֵבָה נִפְשִׁי לְמַעֲשָׂהּ כָּלֵל, וְלֹא הִתְעוֹרֵר בִּי כֵּעֵם, וּשְׂמֵחָתִי שְׂמֵחָה גְּדוּלָּה כְּשֶׁהִגַּעְתִּי לְגָבוֹל שֶׁלֹּא יִכְאִיבֵנִי בְּזוֹי הַחֶסֶד הַהוּא וְלֹא הִרְגִּישָׁה נִפְשִׁי אֵלָיו, וְאֵין סֶפֶק שֶׁזֹּאת תְּכִלִּית שְׁפָלוּת הָרוּחַ עַד שִׁיתְרַחֵק מִן הַגָּאוֹה".

וּמִסְפָּרִים, שֶׁפַּעַם נִסְעוּ בְּדֶרֶךְ הָאֲחִים רַבִּי חֵיִים וְרַבִּי זְלָמָן מוֹוֹלוֹזִין, וְהָיָה בְּבוֹאָם לְמִלּוֹן דְּבַר אֶתָּם בַּעַל הָאֲכִסְנִיָּה קִשּׁוֹת, חֲרָף וְגִדְף אוֹתָם וְלֹא נָתַן לָהֶם מְקוֹם לָלוֹן.

הֵם הִמְשִׁיכוּ וְנִסְעוּ מִשָּׁם בְּלִילָה, בְּדֶרֶךְ רָאָה רַבִּי חֵיִים אֶת אָחִיו רַבִּי זְלָמָן וְהָיָה הוּא בּוֹכָה, אָמַר לוֹ: "הִגֵּד לִי זְלָמָן, לָמָּה אֶתָּה בּוֹכָה בְּכִיָּה שֶׁל חֵנָם? אֲנִי לֹא נִתְתִּי לְבִי לָכֵל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר חָרְפוּ וְגִדְּפוּ אוֹתָנוּ".

גָּבַר זֶר - רָצָה לְהַרְגֵּם אֶת שְׂנֵיהֶם, מִיָּד נִזְכָּר בְּמִצְוֹת אֲבִיו וְהַשִּׁיב הַחֶרֶב לְתַעֲרָה.

תוֹךְ כֶּךָ שָׁמַע שְׂאֲמָרָה אֶשְׁתּוֹ לְאוֹתוֹ בַּחוּר: "בְּנִי, כִּכְּרָ עָבְרוּ שָׁנִים רַבּוֹת שֶׁהֵלֵךְ אֲבִיךָ מֵאֲצִלִּי, אֵלּוֹ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁנּוֹלַד לוֹ בֶּן מִלִּפְנֵי זְמַן רַב וְכִכְרָ הִגִּיעַ זְמָנוֹ לְהַשְׁיֵאוֹ אֶשְׁה...". כְּשֶׁשָּׁמַע כֶּךָ, אָמַר: "פִּתְחִי לִי אַחֲתִי רַעֲיָתִי, בְּרוּךְ ה' שֶׁעָצַר כְּעָסִי, וּבְרוּךְ אָבִי שֶׁצִּוֵּנִי לַעֲצֹר כְּעָסִי לִילָה אֶחָד, שֶׁעַל יָדִי זֶה לֹא הִרְגָּתִי אוֹתָךְ וְאַתָּה בְּנִי", וּשְׂמַחוֹ שְׂמֵחָה גְּדוּלָּה וְעָשׂוֹ מִשְׁתָּה.

לְלַמֶּדֶךָ שְׂאָדָם הֵבֵא לְכָלֵל כֵּעֵם - בָּא לְכָלֵל פְּזִיזוֹת, וְגַם אִם לֹא כָּל אָדָם יִגִּיעַ לִידֵי שְׂפִיכוֹת דָּמִים מִמִּשְׁתִּית עַקֵּב מִדַּת הַכֵּעֵם, הֵלֵא מִסְגָּל לְחֻרָץ מִשְׁפָּט עַל חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא בָּדִין, לֵלֵא שֶׁנָּתַן לַעֲצֻמוֹ שֶׁהוּא לְהִתְבּוֹנֵן שְׂמָא טַעָה, שְׂמָא חוֹרֵץ מִשְׁפָּט שְׂאִינוֹ נָכוֹן, וְלָכֵן יִתְרַחֵק אָדָם מִן הַכֵּעֵם, וְיִקָּים בְּעֲצָמוֹ "הָיוּ מִתּוֹנִים בְּדִין".

"הַנֶּעְלָבִים וְאֵינָם עוֹלָבִים"

אָמְרוּ חַז"ל (שבת פח, ב): "הַנֶּעְלָבִים וְאֵינָם עוֹלָבִים, שׁוֹמְעִים חֲרַפְתָּם וְאֵינָם מְשִׁיבִים, עוֹשִׂים מֵאֲהָבָה וּשְׂמֵחִים בִּיסוּרִים - עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב אוֹמֵר וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱתָה הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ".

הַנִּהְיָה זֶה - מִהְיָה אֲבֵן יִסוֹד בְּכָל הַתְּנַהֲגוֹתוֹ שֶׁל הַחֲסִיד יֵרָא ה', וּמִי שֶׁהוּא סוֹבֵל עֲלִבּוֹן - יֵשׁ בּוֹ מִדַּעַת קוֹנוֹ, וְכִפִּי שְׂמֵאֲרִיף הַרְמ"ק בְּתַמָּר דְּבוּרָה: "'מִי אֵל כְּמוֹךָ' - הוֹרָה עַל הָיִוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלֶךְ נֶעְלָב, סוֹבֵל עֲלִבּוֹן מִה שֶׁלֹּא יִכִּילָהוּ רַעֲיוֹן... וְהָרִי תִמְצָא שְׂמֵעוּלָם לֹא חָטָא אָדָם נִגְדּוֹ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה הוּא בְּאוֹתוֹ הִרְגַּע מִמֶּשׁ שׁוֹפֵעַ שֶׁפַּע קִיוָּמוֹ וְתִנּוּעַת אֲבָרָיו, וְאֵף עַל פִּי שֶׁהָאָדָם חוֹטָא בְּכַח הַהוּא - לֹא מִנְעוּ מִמֶּנּוּ כָּלֵל, וְלֹא מִפְּנֵי זֶה מִנְעַ טוֹבוֹ מִן הָאָדָם, אֲלֹא סָבַל עֲלִבּוֹן, וְהַשְׁפִּיעַ הַכֶּחַ, וְהַטִּיב לְאָדָם טוֹבוֹ, וְהָרִי זֶה עֲלִבּוֹן וּפְסָלָנוּת מִה שֶׁלֹּא יִשְׁעַר, וְעַל זֶה קוֹרְאִים מִלֵּאכִי הַשֵּׁרֶת לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא "מֶלֶךְ עֲלוּב" שֶׁאֵתָה

פְּרִשְׁת וִיקָהֵל פְּקוּדֵי

עליהם הכתוב אומר: וְאַהֲבִיּוּ כְּצֹאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ", למה הזכירו כל המדות הללו בלשון רבים? הרי הנעלב הוא גם אחד ולא תמיד רבים, הִיָּה אֶפּוֹא לְחַז"ל לְנִקְט לְשׁוֹן יְחִיד? - אֵלָּא מִפְּנֵי שֶׁהָאָדָם הַנֶּעֱלָב או שֶׁחָרְפוּ וְגִדְפוּ אוֹתוֹ, בּוֹדֵאי עוֹד מְסַפֵּר אֲנָשִׁים נִפְגְּעוּ וְנִעְלְבוּ יַחַד עִמּוֹ, אֲחִיו, בְּנֵיו, קְרוֹבֵיו, יְדִידָיו, שׁוֹמְעֵי לִקְחוֹ וְכַדּוּמָה, וּבִכְנָן, גַּם עֲלֵיהֶם חָל הַחֵיּוֹב לְהִיּוֹת "וְאֵינָם עוֹלָבִים..." "שׁוֹמְעִים חֲרָפְתָם וְאֵינָם מְשִׁיבִים..." , וְאַף עֲלֵיהֶם הַכְּתוּב אֹמֵר "וְאַוְהִבִּיּוּ..."

הָאִישׁ שֶׁבָּעֵט בְּקִיסָר נְפּוֹלִיּוֹן...

מַעֲשֵׂה נִפְלָא הָיָה נוֹהֵג לְסַפֵּר מֶרֶן פֶּאֶר הַדּוֹר רַבְּנֵי עוֹבְדֵי יוֹסֵף זִיע"א, מִמֶּנּוּ יִלְמַד הָאָדָם כִּמָּה רָאוּי לוֹ לִשְׁמַח בְּבִיּוֹנוֹ, וְגַם כִּאֲשֶׁר מְבִישִׁים וּמְחַרְפִּים אוֹתוֹ, עָלָיו לְדַעַת כִּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא זִמֵּן לוֹ בִּיּוֹן זֶה כְּדֵי לְכַפֵּר עַל עֲוֹנוֹתָיו וּלְהַצְמִיחַ לוֹ טוֹכָה גְּדוֹלָה.

מַעֲשֵׂה הָיָה בְּנְפּוֹלִיּוֹן קִיסָר צָרְפֶּת, שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וְכוֹבֵשׁ אֲרָצוֹת. וְהָיָה בִּשְׁעָה שֶׁנִּלְחַם נֶגֶד רוֹסִיָּה הִגִּיעַ אֶל עִיר אַחַת אֲשֶׁר הִיְתָה מְבֻצָּרֶת מְאֹד, וּבִשְׁוֹם אֶפֶן לֹא עָלָה בְּיָדוֹ לְהִבְקִיעַ אֶת חוֹמוֹת הָעִיר לַמְּרוֹת הַהֲרַעְשׂוֹת הַכְּבִדּוֹת, לָכֵן מָצָא לְנִכּוֹן וּבִנָּה מְצוּר סָבִיב לָהּ, וְהִקְיָה אֶת הָעִיר בְּחִילּוֹתָיו, אֵין יוֹצֵא וּבָא לְתוֹכָהּ, עַד שֶׁתִּפֹּל הָעִיר לְיַדוֹ וְתִכְנַע.

כִּיּוֹן שֶׁלְאַחַר זִמֵּן מִמֶּשֶׁף לֹא נִרְאוּ כָּל סִימְנֵי כְּנִיעָה, הִתְחִילוּ הַיָּאוֹשׁ וְהַעֲצָבוֹת לְכַרְסֵם בְּלֵב רָאשֵׁי צְבָאוֹת נְפּוֹלִיּוֹן, בְּפֶרֶט שֶׁהָקָר הָרוֹסִי הַמְּשֻׁמֵּשׁ וּבָא הַקָּשָׁה מְאֹד עַל הַשְׁהִיָּה בְּאוֹתוֹ אֲזוּר. בְּרָאוֹת הַקִּיסָר אֶת הַיָּאוֹשׁ, הָעֵלָה הַצָּעָה נוֹעֲצָה, שֶׁהוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֲצָמוֹ יַחַד עִם רֹאשׁ הַקְּצִינִים יִתְחַפְּשׁוּ בְּלִבוֹשׁ כְּפָרִיִּים לְכָל יַבְיָרִם אִישׁ, וְיִחַדְּרוּ אֶל תּוֹךְ הָעִיר לְרַגֵּל אוֹתָהּ, וּלְרָאוֹת וּלְשַׁמֵּעַ עַל הַמָּצָב הַשׁוֹרֵר שָׁם, וְהָיָה אִם מָצָב הָעִיר בְּכִי רַע - יִמְשִׁיכוּ בְּעֵקֶשׁנוֹת לְצוּר עַל הָעִיר עַד כְּנִיעָתָהּ, וְאִם עֲדִין יֵשׁ לָהֶם מְזוֹן רַב - בְּלִית בְּרָרָה יְסוּגוּ מִכָּאֵן.

הַשִּׁיב רַבִּי וְלָמֵן: "חֲלִילָה לִי, אֵין אֲנִי בּוֹכָה עַל הַגְּדוּפִים שֶׁסִּפְּגָנוּ, אוֹלָם בִּשְׁעָה שֶׁהָיָה חֲרָפְנוֹ - הִרְגַּשְׁתִּי מַעֵט כְּאֵב לֵב מִדְּבַרִּי הָאִישׁ, וְחֲשַׁבְתִּי כִּי הָרִי עֲדִין לֹא הִגַּעְתִּי לְמָה שֶׁדָּרָשׁוּ חֲכָמֵינוּ "עוֹשִׁים מֵאַהֲבָה וּשְׂמִיחִים בִּיְסוּרִים", וְאֵלּוֹ אֲנִי לֹא הִרְגַּשְׁתִּי שְׂמִיחַת לֵב מִגְּדוּפָיו, עַל כֵּן אֲנִי בּוֹכָה וּמַצְטַעֵר מְתִי אֲכּוֹן הַנִּהְגָּתִי כְּדַעַת חֲכָמֵינוּ, וְעַל דָּא כְּדֵאי לְבִכּוֹת..."

כְּאִסְקוּפָא הַנִּדְרָסֶת בְּפָנֵי כָּל אָדָם

רַבִּי יְהוּדָה צִדְקָה זצ"ל - סָמַל אֶת הַדְּמוּת הָאִידֵאלִית שֶׁל "הַחֶכֶם שֶׁמַּחֲל עַל כְּבוֹדוֹ", עַל כְּבוֹדוֹ לֹא הִקְפִּיד מְעוּלָם, וְשָׁם עֲצָמוֹ כְּאִסְקוּפָא הַנִּדְרָסֶת בְּפָנֵי כָּל אָדָם.

מַעֲשֵׂה שֶׁהָיָה בְּיָמִים שְׂאֲרָגָן וְזָרוּ אֶת מוֹרֵי "הַחֲנוּף הַעֲצָמָאִי" בְּתַחֲלַת יְסוּדוֹ, וְהָיָה יוֹשֵׁב אִתָּם עַל הַמְּדוּכָה בְּאַסְפּוֹת וּבְדִיוּנִים, וּפּוֹתֵר אֶת בְּעִיּוֹתֵיהֶם הַשּׁוֹנוֹת. לְפָתַע קָם אַחַד הַמּוֹרִים שֶׁקָּצָרָה רוּחוֹ, וְעָלָב בּוֹ בְּפִמְבִּי.

בְּאוֹתוֹ מַעֲמֵד נִכַּח גַּם בֶּן אַחוֹתוֹ שֶׁל הָרַב, שֶׁנִּתְמַלֵּא חֲמָה וְזַעַם עַל הָאִישׁ הָעוֹלָב, אוֹלָם הִתְאַפֵּק וְאָמַר בְּלִבּוֹ: "כְּבוֹד שָׁמַיִם הוּא לְהִבְלִיג, אֵף לֹא אֶתֵּן לְאִישׁ הַזֶּה לַעֲלוֹת הַלִּילָה עַל מִשְׁכָּבוֹ בְּלֵב רָגוּעַ וְשָׁקֵט".

אַחֲרֵי הָאַסְפָּה, כִּשְׁפָל אִישׁ פָּנָה לְדַרְכוֹ, יֵשֵׁב הָאֲחִין בְּבִיתוֹ וְעָרַף בְּכַתֵּב יָדוֹ מִחֲמַה חֲרִיפָה נֶגֶד אוֹתוֹ אָדָם שֶׁהִתְחַצֵּף וּפָגַע בְּכַבּוֹד הַתּוֹרָה. אֵף הִנֵּה לֹא אָרְכָה הַשְּׁעָה, וְהַדּוֹד, רַבִּי יְהוּדָה זצ"ל מוֹפִיעַ בְּפֶתַח דִּירָתוֹ. אַחֲרֵי מַלִּים אַחֲדוֹת שֶׁל נִימוּסִין, שָׁאַל אוֹתוֹ הָרַב מָה דַּעְתּוֹ עַל הָאִישׁ הָעוֹלָב. נִעֲנָה וְהַשִּׁיב: "לֹא אֶשְׁקֹט וְלֹא אֲנוּחַ עַד שֶׁיָּבֹא אֶל מֶר לְבַקֵּשׁ מִחִילָה, וְעַד שֶׁיַּעֲלֶה עַל הַכְּמָה וְיִתְנַצֵּל בְּרַבִּים וְיֹאמַר 'חֲטָאתִי לְאַלְקֵי יִשְׂרָאֵל וְלִהְרַב צִדְקָה'".

כָּאֵן פָּנָה הָרַב אֵלָיו וְאָמַר: "אֶשְׁאַלְךָ בְּנִי, אֵיךְ בְּגִמְרָא (שְׁכַת פַּח, ב): "הַנֶּעֱלָבִים וְאֵינָם עוֹלָבִים, שׁוֹמְעִים חֲרָפְתָם וְאֵינָם מְשִׁיבִים,

פְּרִשְׁת וַיִּקְהַל בְּקוֹדֵי

וַיְהִי אֲף הִגִּיעוּ לְחוּף מִבְּטָחִים, נָפַל הַמַּפְקָד לְרִגְלֵי נַפּוּלִיּוֹן הַקֵּיסָר, וַיִּבֶךְ שִׁיסָלַח לוֹ עַל פִּשְׁעוֹ בְּמַה שֶּׁהִרְהִיב עָז לְהַכּוֹתוֹ וּלְהַשְׁפִּיל אוֹתוֹ, הוּא הִתְנַצֵּל כִּי עָשָׂה בֵּן לְהַצִּיל אֶת הַקֵּיסָר עַל מְנַת לְטַשְׁטֵשׁ בְּזָה כָּל סִמְנֵי מַזְהוּתוֹ. נַפּוּלִיּוֹן חִבְּקוֹ וְנָשַׁק לוֹ וְאָמַר לוֹ: "אֵלְמְלִי יִכְלָתִי לְתַת לָךְ מַכּוֹת וּלְהַעֲנִיק לָךְ בְּזִיוּנוֹת, וּבְזָה לְהַעֲלוֹתָךְ לְכֶסֶם הַמְּלוּכָה - כִּךְ הִיָּה עָלֶי לַעֲשׂוֹת, אֲף הָיִיתָ וְאִין הַדְּבָר בְּאַפְשָׁרוּתִי, לְכֹן הַכֶּרֶת תּוֹדֵתִי תִהְיֶה בְּזָה שְׁתַּחַת הַמַּכּוֹת וְהַחֲרָפָה שֶׁהֶעֱנַקְתָּ לִּי וְהַצַּלְתָּ חַיִּי וְהַשְׁבַּתְנִי לַמַּלְכוּת, אֲנִי אַעֲלֶךְ לְדִרְגָּה הַגְּבוּהָה בְּיוֹתֵר, וְאַתָּן לָךְ מַתָּנוֹת רַבּוֹת וַיִּקְרוֹת. כַּעֲבוּר יָמִים אֲחֻדִּים הִבְקָעָה הָעִיר, נַפּוּלִיּוֹן וְחִילָיו נִכְנְסוּ לְתוֹכָהּ בְּתוֹרַעַת מִלְחָמָה וּכְבָשׁוּהָ.

כְּאַמּוֹר, מִסְפּוֹר זֶה יֵשׁ לְהַפִּיק מוֹסֵר הַשֶּׁפֶל נִפְלָא. יֵשׁ וְאַדָּם עוֹמֵד לְפִי רַע מַעֲשָׂיו בְּפָנֵי גְזֵרוֹת קִשּׁוֹת מִשְׁמַיִם, וְאִזּוֹ בְּחִסְדֵּי ה' נִשְׁלַחַת לוֹ פְּדוּת וְהַצֵּלָה בְּדַמּוֹת שֶׁל אָדָם שֶׁמִּחְרָפָהּ וּמִגְדָּפָהּ, וְהִיָּה אִם אוֹתוֹ אָדָם מִתְעַלָּה וַיִּמְכִּין כִּי בְּזִיוּנוֹת אֵלֹהִים בָּאוּ לְטוֹכָתוֹ לְפָדוּתוֹ לְחַיִּים וְלָגֵרֶם לוֹ אֲשֶׁר וְהַצֵּלָתָה - אִזּוֹ הוּא מִקְבָּלֶם בְּשִׂמְחָה וּבִהְבֵּנָה מְלֵאָה, כְּנַפּוּלִיּוֹן שֶׁהִבִּין כִּי הִבְעִיטָה, הַסְטִירָה וְהַהֲשָׁפְלוֹת שֶׁקָּבַל מִיָּדֵידוֹ הֵם בָּאוּ לְהַצֵּלָתוֹ וּלְאַשְׁרוֹ, אֲף אוֹי וְאַבּוֹי הִיָּה לְנַפּוּלִיּוֹן לוֹ הִיָּה קֶסֶם וְגוֹעֵר בְּמַפְקָד שֶׁלּוֹ וּמוֹחָה עַל כְּבוֹדוֹ הַמְּחַלָּל, כִּי אִזּוֹ לְכַטַּח לֹא הִיָּה יוֹצֵא חַי מִשָּׁם...

"לֹא רִאִיתִי אָדָם שְׂוִתֵּר - וְהַפְסִיד מִכָּף מִשְׁהוֹ"

לְפַעֲמִים מִתְגַּלְעִים חֲלוּקֵי דַעוֹת בֵּין שְׂכָנִים, וְלַעֲצָרָנוּ כְּאַשֶׁר אָדָם מִתְנַעֵץ עִם מִכְרֵיו וּקְרוֹבָיו, הִלָּלוּ עַל פִּי רַב מְעוֹדָדִים אוֹתוֹ לְהִלָּחֵם, וּמִטִּיפִים לוֹ שֶׁאֵל לוֹ לְהִיּוֹת וְתָרֵן, "תִּרְאֶה לוֹ עִם מִי יֵשׁ לוֹ עֶסֶק, אֵל תִּצָּא נִפְסָד!" וְאַכֵּן הוּא מִשְׁתַּכְנַע שְׁאֵם יוֹתֵר יִפְסִיד, וְיוֹצֵא לְמַלְחָמָת חֲרָמָה עֲבוּר צִדְקַת טַעֲנוּתָיו. אוֹלָם עָלָיו לִידַע שֶׁעֲצֵם הַמְרִיכָה הִיא כְּכֹר הַהִפְסָד

הַהֲצָעָה נִתְקַבְּלָה, נַפּוּלִיּוֹן וּמַפְקָדוֹ הִתְחַפְּשׂוּ וּנִכְנְסוּ בְּלִילָה בְּסֵתֵר אֶל תוֹךְ הָעִיר. הֵם הִתְחִילוּ לְשׁוֹטֵט בְּעִיר, וְהִגִּיעוּ אֶל בֵּית מְרוֹזַח, שָׁם נִמְצְאוּ בְּאוֹתָהּ שְׂעָה אֲנָשִׁי צָבָא רוֹסִיִּים שׁוֹתִים לְשִׁכְרָה כְּדִי לְהַשְׁכִּיחַ אֶת הָרַעֲב הַמַּצִּיק לָהֶם, כַּמּוּבָן שֶׁהַמַּצִּבֵּא הַצָּרְפָתִי וּסְגָנוּ עָשׂוּ אֲזָנָם כְּאַפְרָכְסֵת וְעָקְבוּ אַחֲרֵי שִׁיחּוֹת הַחִילִים וּקְצִינֵיהֶם, וּמֵהֶם נוֹכְחוּ לְדַעַת כִּי הָרַעֲב כְּכֹר בְּאַרְץ עַד כִּי לֹא נוֹתֵרָה בְּרָרָה, אֲלֹא לְהַכְנַע בְּפָנֵי צָבָאוֹת נַפּוּלִיּוֹן. דְּבָרִים אֵלֹהִי הִרְנִינוּ לָבָם, וְהֵם כְּכֹר הִתְכַּוְּנוּ לַעֲזֹב הַמָּקוֹם וּלְחֹזֵר לְחִילֵיהֶם.

אֲף לְפַתַּע הִסְתַּכֵּל בְּפָנֵיהֶם חִיל רוֹסִי, אֲשֶׁר פָּעַם בָּקָר בְּצָרְפַת וְהִפִּיר אֶת פָּנֵי הַקֵּיסָר, הוּא פָּנָה לְחִבְרֵיו: "הַבִּיטוּ בַּפָּרִי הַיּוֹשֵׁב כָּאֵן, בִּי נִשְׁבַּעְתִּי כִּי נַפּוּלִיּוֹן הוּא וְלֹא אַחֵר!". דְּבָרִים אֵלֹהִי פָּלְחוּ אֶת לָבָם, כִּי הִלֵּא תוֹךְ חֲקִירָה קִלְה יַעֲלוּ עַל זֵהוּתָם. לְמִזְלָם דְּבָרֵי הַחִיל לֹא נִכְנְסוּ בְּאֲזֵנֵי חִבְרֵיו, הַקָּצִין הַמְּמַנָּה עָלָיו גָּעַר בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: "חֲדַל לָךְ מִדְּבָרֵי שְׁטוּת אֵלֹהִי, אִיךָ יִתְכֵּן שֶׁנַּפּוּלִיּוֹן בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֶצְמוֹ יִגִּיעַ לְכָאֵן, וְעוֹד בְּצוּרָה רְשָׁלִינִית שְׁכֹזוֹ, וְלֹא יִירָא מִפָּנֵי אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם...!!".

הַמַּפְקָד שָׁנְלוֹה לְנַפּוּלִיּוֹן, בְּרִצּוֹתוֹ לְהַסִּיר כָּל זִיק שֶׁל חֲשָׁד, פָּקֵד עַל נַפּוּלִיּוֹן לְהִגִּישׁ לוֹ כּוֹס זֵינ מִהַמּוֹזָג. הִלָּה תִּפְסַס בְּנִתּוֹ וְהַזְדַּרְזוֹ לְקוֹם וּלְהִבִּיא אֶת מִבְּקָשׁוֹ, תוֹךְ כְּדִי שְׁעִינִי הַחִילִים מְלוֹיִם אוֹתוֹ בְּמִבְטֵיהֶם. בְּהִגִּישׁוֹ אֶת הַכּוֹס, עָשָׂה נַפּוּלִיּוֹן תְּנוּעָה רְשָׁלִינִית וְכּוֹס הַשֶּׁכֶר נִפְלָה וְנִשְׁפָּכָה תְּכוּלָתָה אֶרְצָה. הַמַּפְקָד "הִתְנַפֵּל" עֲתָה עַל יָדֵידוֹ נִתֵּן לוֹ בְּעִיטָה וְגִלְגָּל אוֹתוֹ אֶרְצָה, כְּשֶׁקָּם זָכָה מִמֶּנּוּ לַעֲוֹד סְתִירָה מְצִלְצֵלָת, וַיִּנָּס נַפּוּלִיּוֹן וַיִּצָּא חֲחוּצָה. הַמַּסְבִּים פָּרְצוּ בַּחֲחוּק עַל הַמַּחֲזָה, וְלַעֲגוּ לְחִבְרָם עַל חֲלוּמוֹתָיו וְעַל דְּבָרָיו... וְרִאָּה נּוֹסֶפֶת לָהֶם, אִם הִיָּה זֶה נַפּוּלִיּוֹן, מִי הִיָּה מַעַז לְהָרִים יָד וְרָגֶל עָלָיו וּלְהַכּוֹתוֹ וּלְבַזּוֹתוֹ כְּאַחַד הַרִיקִים. בִּינָתִים הַזְדַּרְזוּ הַמַּפְקָד הַמַּכָּה וְשִׁלָּם לְמוֹזָג אֶת הַמַּגִּיעַ לוֹ, וַיִּצָּא. וּמִיָּד הוּא וְנַפּוּלִיּוֹן עָזְבוּ אֶת הַמָּקוֹם, וּבְאַרְחוֹת עֶקְלָקְלוֹת חֲזְרוּ לְמַחְנֵיהֶם.

פְּרִשְׁת וִיקָהָל פְּקוּדֵי

מִידְעָנוּ לִכְהֵן פָּאָר כְּמַגִּיד שְׁעוֹר בִּישִׁיכְתּוֹ, וּמֵאָז וְעַד הַיּוֹם, זֹכָה אוֹתוֹ תַּלְמִיד חֶכֶם לְהַעֲמִיד עֲשׂוֹת תַּלְמִידִים מִפְּלִגֵי תוֹרָה, שְׁחִיבִים לוֹ אֶת כָּל עֲלִיָּתָם הַרוּחָנִית.

שׁוּבָה בְּנִפְשָׁךְ אֵלֶי לֹא עִם שְׂכָנוּ יַחֲסִי מְרִיבָה וְאִיבָה, וְדַאי לֹא הִיא זֹכָה לְכָל מַה שְׁזָכָה... לְלַמֶּדֶה שְׁלֵעוֹלָם אֵין אָדָם מִפְּסִיד מִן הַיּוֹתוֹר!

קִרְיַאת פְּרִשְׁת פָּרָה - בְּטוֹל קִלְפַת הַכַּעַס
כִּידוּעַ עֲנִין פָּרָה אֲדָמָה לִטְהַר אֶת הַטְּמָאִים, וְאִתָּא בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים (ע"י לִיקוּ"ת לְמַהֲר"מ מִשְׁטַרְנוּבִּיל סוּף פ' הַחֲדָשׁ) שְׁדוּקָא לְאַחַר פּוּרִים - צְרִיכִים אָנוּ לְקַרְא 'פְּרִשְׁת פָּרָה' כְּדִי לְהַטְהֵר מִקְּלַפַּת הַמֶּן וְטִמְאַתּוֹ שְׁדוּבָקוֹ בָּנוּ, וּמִכַּחַם עָלֶיהָ בְּיָדוֹ לְגִזֹּר עָלֵינוּ גְּזֵרַת הַהִשְׁמָדָה, וּבְכַף שְׁאָנוּ מִטְהַרִּים עֲצָמָנוּ מִקְּלַפַּתוֹ, נִמְחָה וְנִאָבֵד זְכָרוֹ לְגַמְרִי.

וּמַהִי קִלְפַת הַמֶּן? - מִדַּת הַהִתְבַּהֲלוּת וְהַפְּזִיזוּת, כְּפִי שְׁדָרְשׁוּ לְשׁוֹן הַפִּיּוּט "הוֹשַׁעְנָא נַפֶּשׁ מִבְּהִלָּה" רִאשִׁי תְּבוּת הַמֶּן. וּמִדַּת הַהִתְבַּהֲלוּת - הִיא סִנִּיף שֶׁל מִדַּת הַכַּעַס (ע"י הַמַּעֲשֶׂה מִסְפֵּר חֲסִידִים שֶׁהִבֵּאנוּ לְעִיל), אִם כֵּן כֹּאֲשֶׁר אָנוּ קוֹרְאִים פְּרִשְׁת פָּרָה, הֲרִי זֹכִים עַל יָדָהּ לְבִטּוֹל קִלְפַת הַכַּעַס.

בְּכָרֵט שְׁמִדַּת הַכַּעַס - שְׁרָשָׁה בְּמִדַּת הַגָּאוּהָ, כִּי מִי שֶׁשָּׁפַל בְּעֵינָיו עֲצָמוֹ, אֵינוֹ מוֹצֵא לְנִכּוֹן לְהַפְּגֵעַ וּלְכַעַס מִכָּל דְּבָר, וּמִצּוֹת פָּרָה אֲדָמָה, עָלֶיהָ אָמַר הַחֶכֶם מִכָּל אָדָם "אֲמַרְתִּי אַחֲכָמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי", יֵשׁ בָּהּ לְמוֹד גָּדוֹל כְּמָה רִאשִׁי לְתַפְסֵי בְּמִדַּת הַעֲנוּהָ, כִּי אֵיךְ יִתְגָּאֶה אָדָם הַנִּבְעֵר מִדַּעַת כֹּאֲשֶׁר מִבְּחִין הוּא בְּגִדְלוּתוֹ וּבְחִכְמָתוֹ שֶׁל הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ? וְכֹאֲשֶׁר מְסַלֶּקֶת הַגָּאוּהָ - כְּבָר אֵין לַכַּעַס מְקוֹם לְחֹל.

הַזְכָּרָנוּ שְׁשָׁרֵשׁ מִדַּת הַכַּעַס - הוּא בְּמִדַּת הַגָּאוּהָ, וְכָל מִי שֶׁהוּא עָנוּ, לֹא שִׁיךְ שִׁתְּחוּל

הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר, וְאֲדָרְבָּה אִם יוֹתֵר יְרוּיִחַ. וּמַעֲשֶׂה אֶרֶץ בְּזִמְנָנוּ, מִמֶּנּוּ נִתֵּן לְלַמֵּד כְּמָה רֵיחַ יֵשׁ לְמַעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו.

בְּעִיר בְּנֵי בָרַק הַתְּגוּרָר יְהוּדֵי תַּלְמִיד חֶכֶם צָנוּעַ וְעָנוּ. וַיְהִי הַיּוֹם, וְאַחַד מִשְׁכָּנָיו הִרְחִיב אֶת דִּירָתוֹ, כִּחְלָק מִתְּכַנּוֹן הַהִרְחָבָה - בְּנָה הַשְּׂכָן קִיר, שָׁיֵשׁ בּוֹ כְּדִי לְחַסֵּם לְחִבְרוֹ אֶת כָּל הַנוֹף וְהָאִוִיר לְדִירָתוֹ, מִמֶּשׁ חֲנֹק אוֹתוֹ לְגַמְרִי...

כְּמוֹכֵן שְׁמַעֲשֵׂי הַשְּׂכָן אֲסוּרִים עַל פִּי הַמִּבְאָר בְּהִלְכוֹת שְׂכָנִים, וּבְדַעְתּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ יְהוּדֵי הִיא לְתַבַּע אוֹתוֹ לְדִין תּוֹרָה וּלְהֶאָבֵק עִמּוֹ, אוֹלָם גָּמַר בְּדַעְתּוֹ לְהַמְלִיךְ תַּחֲלָה עִם גָּאוֹן הַדּוֹר הַגָּרָאִי "לִשְׁטִינְמָן שְׁלִיט"א, בְּבַחֲנִיַת 'עֲשֵׂה לָךְ רַב וְהִסְתַּלַּק מִן הַסֶּפֶק'. שָׁמַע הָרַב אֶת תְּלוּנַת הַיְּהוּדִי עַל שְׂכָנוֹ, וְאֶת כּוֹנֵנָתוֹ לְצִאת נִגְדּוֹ בְּהִלְכִים, וְאָמַר: "דַּע לָךְ, נַעַר הִיִּיתִי וְגַם זְקֵנִיתִי, וּמִיָּמִי לֹא רִאִיתִי אָדָם שׁוֹתֵר - וְהַפְּסִיד מִכָּף מִשְׁהוֹ, תּוֹתֵר וְאֵל תַּעֲשֶׂה כָּלוּם, עוֹד תִּרְאֶה שֶׁתִּצְמַח מִכָּף טוֹבָה". עֲשֵׂה אוֹתוֹ תַּלְמִיד חֶכֶם כְּעֶצֶת הָרַב, וְלֹא עֲשֵׂה מֵאוֹמָה.

אוֹתוֹ תַּלְמִיד חֶכֶם מִבְּנֵי בָרַק, חִפֵּשׁ תְּקוּפָה אֲרָכָה אַחֵר מִשְׁרָה תּוֹרָנִית, בְּמִשְׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת הַתְּמַלֵּא בְּתוֹרָה וּבִירְאָה, וּמִצָּא עֵתָה אֶת הַזְּמַן מְכֻשֶׁר לְהַשְׁפִּיעַ מִתּוֹרָתוֹ לְתַלְמִידִים, אוֹלָם לֹא עָלְתָה בְּיָדוֹ לְמִצָּא מִשְׁרָה כְּלָכָבוּ.

וְהִנֵּה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, הַתְּפִנְתָּה מִשְׁרַת ר"מ בִּישִׁיבָה חֲשׂוּבָה, רֹאשׁ-הַיִּשִּׁיבָה שְׁשִׁמַּע אֶת שְׁמֵעוֹ, רָצָה לְבָרֵר עָלָיו אִם רִאשִׁי הוּא לִכְהֵן בְּמִשְׁרָה הַנִּחְשָׁקֶת, נִזְכָּר רֹאשׁ הַיִּשִּׁיבָה כִּי קְרוֹב מִשְׁפָּחָתוֹ מִתְּגוּרָר בְּשִׁכְנוֹת אֵל הַתַּלְמִיד חֶכֶם, וּפְנָה אֵלָיו לְשִׁמְעַת חוֹת דַּעְתּוֹ. הִיא זֶה הַשְּׂכָן שֶׁבָּנָה אֶת הַקִּיר הַמִּפְרִיעַ... אוֹתוֹ שְׂכָן הַתְּרָשָׁם עֲמֻקּוֹת מִהַתְּנַהֲגוּתוֹ הָאֲצִילִית וְהַעֲדִינָה שֶׁל שְׂכָנוֹ הַתַּלְמִיד חֶכֶם עַל אֵף הַהִפְרָעָה שֶׁגָּרַם לוֹ, לִכֵּן לֹא פָּסַק מִלְּפָאֵר אוֹתוֹ וְלֹאמַר אֶת שְׂבִיחוֹ. כְּמוֹכֵן שְׁרֹאשׁ הַיִּשִּׁיבָה הַשְּׁתַּכְנֵעַ לְמַשְׁמַע הַמְּלִים הַחֲמוֹת שֶׁל קְרוֹבּוֹ, וּמִנָּה אֶת

פְּרֻשַׁת וִיקֵהָל פְּקוּדֵי

נִצְיָן כְּמָה מֵהֶם, וְהָיָה אִם יֵצֵא חֲזוּק מִכָּף -
וְדָאֵי שְׁתַּהֲא נַחַת רוּחַ לְנִשְׁמָתוֹ.

כְּשֶׁהֲזָמַן פַּעַם רַבִּי שְׁלֹמָה זְלַמֵּן בְּאַחַת
הַבְּרִיּוֹת לְהִיּוֹת סֹנֶדֶק הַכְּרִיז הַמֹּוֹהֶל: "מֶרֶן
בַּעַל הַמִּנְחָת שְׁלֹמָה מְכַבֵּד בְּסִנְדֵּקָאוֹת", אַחֲרֵי
הַצְּהָרִים מְצַלְצֵל הַטְּלָפוֹן בְּבֵיתוֹ שֶׁל הַמֹּוֹהֶל,
וְעַל הַקּוֹ: "מְדַבֵּר שְׁלֹמָה זְלַמֵּן אוֹיְעֶרְבֵּאָה,
אֵינְנִי רוֹצֶה לְפַגֵּעַ בָּךְ, אָבֵל מַעֲתָה בְּכָל בְּרִית
שֶׁיִּזְמִינִי אוֹתִי לְסִנְדֵּקָאוֹת, אֲשָׁאֵל מִי הַמֹּוֹהֶל,
אִם יִגִּידוּ שְׁאַתָּה - לֹא אֲבֹא". הַמֹּוֹהֶל הַבֵּין
שֶׁהַתְּאָרִים הַגְּדוֹלִים אֵינָם נִסְבָּלִים עָלָיו,
וְהַבְּטִיחַ לְהַפְסִיק מִכָּף - אוֹ אִזְ הַתְּרַצָּה הַגָּאוֹן,
תוֹף שֶׁהוּא מוֹדָה עַל הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ.

כְּשֶׁשָּׁב רַבִּי שְׁלֹמָה זְלַמֵּן מֵאַחַד הַכְּנָסִים
הַמְּפָאָרִים שֶׁנִּעְרְכוּ לְצִרְף בְּצוּר חוֹמוֹת הַיְּהוּדוֹת
- הָיָה שָׁבוֹר עַד עֲמָקֵי נַפְשׁוֹ מִן הַכְּבוֹד
שֶׁהִנְחִילוֹ לוֹ הַמוֹנִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. בַּעֲלוֹתוֹ
בַּמְדְּרָגוֹת הַמּוֹלִיכוֹת לְבֵיתוֹ, אָמַר לְמַלְּאוֹ בְּקוֹל
מַעֲרֵב בְּכִי: "שָׁנָה זוֹ הִתְחִילָה עֲבוּרִי בְּצוּרָה
חֲשׂוּכָה וְכוֹאֶבֶת... אֵינְנִי יוֹדֵעַ לָמָּה נִגְזְרוּ עָלַי
עֲנָשִׁים כָּל כֶּף מָרִים". בְּאַרְוַע תוֹרְנֵי אַחֵר,
נִכְנָס הָרַב לְאוֹלָם בְּאַחֹר, הִקְהֵל עָמֵד עַל
רִגְלָיו וְהִחֵל לְשִׁיר לְכְבוֹדוֹ, הָרַב הָיָה מִמָּשׁ
מִזְעָזֵעַ: "לָמָּה אַתֶּם עוֹשִׂים מִמֶּנִּי צָחוֹק וְשָׂרִים
כְּשֶׁאֲנִי נִכְנָס...?".

הַתֶּאֱרָר שֶׁהַמוֹנִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כֹּה אֶהְיוּ לְהַכְרִיז
עָלָיו "פּוֹסֵק הַדּוֹר" - הָיָה כֹּה לֹא מְקַבֵּל עָלָיו
וְאֵף לַחֵם נִגְדוֹ. פַּעַם רָאָה שֶׁכָּתְבוּ עָלָיו בְּעֵתוֹן
מֶרֶן פּוֹסֵק הַדּוֹר, וְהוּא כָּל כֶּף הָיָה נִסְעָר,
עוֹד בְּאוֹתוֹ יוֹם טִלְפֵּן לְמַעֲרֶכֶת הָעֵתוֹן וּבִקֵּשׁ
עַל נַפְשׁוֹ שְׁלֹא יִכְתְּבוּ עָלָיו תְּאָרִים אֵלּוּ.

לְבֵיתוֹ נִכְנָס אַחַד מִגְּדוֹלֵי רָאשֵׁי הַיִּשִּׁיבוֹת
שֶׁבְּאִירוּפָה, וְהִנִּיחַ עַל הַשִּׁלְחָן שְׂאֵלָה הַלְכֵתִית
סְבוּכָה שֶׁגְּדוֹלֵי מוֹרֵי הַהֲלָכָה לֹא מִצְאוּ לָהּ
פֶּתוּר. "רְצִיתִי לְדַעַת" - אָמַר רֹאשׁ הַיִּשִּׁיבָה
- "מָה אוֹמֵר עַל כֶּף פּוֹסֵק הַדּוֹר?" "אֵינְנִי
פּוֹסֵק הַדּוֹר" - אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁלֹמָה זְלַמֵּן
בְּחִיּוֹן - "אֲנִי בִסֵּף הַכָּל 'פּוֹסֵק הַדּוֹר' שֶׁל

בּוֹ מִדַּת הַכַּעַס כָּלֵל וְעָקָר. וְמָה נָאִים הַדְּבָרִים
לְהֵאמֹר דּוֹקָא בְּשָׁבוֹעַ זֶה שָׁבוּ אֲנִי מִצִּינִים
אֶת יוֹם פְּטִירָתָם שֶׁל שְׁנֵי צַדִּיקִים קְדוֹשִׁים,
שֶׁהָיוּ נוֹדְעִים לְכָל בְּמִדַּת הָעֲנוּהָ הָעֲצוּמָה
שֶׁלָּהֶם, וְהֵם הָרַבִּי הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ
מִלִּיזֵ'עֶנְסֶק בַּעַל 'נַעַם אֱלִימֶלֶךְ' (כ"א אֲדָר תַּקמ"ז),
וּפּוֹסֵק הַדּוֹר רַבִּי שְׁלֹמָה זְלַמֵּן אוֹיְעֶרְבֵּאָה זצ"ל
(כ' אֲדָר א' תשנ"ה).

עֲנוּתָנוֹתוֹ שֶׁל הָרַבִּי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ לֹא הָיְתָה
יּוֹדַעַת גְּבוּל, הָיָה מְנַהֵגוֹ הַקְּבוֹעַ לְהַשְׁפִּיל עֲצָמוֹ
בְּפָנָיו כָּל חֲסִיד שֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו, וְהָיָה אוֹמֵר לוֹ
כִּי אֵינִי מִבֵּין מָה מִצָּא בּוֹ שֶׁבֹא לְהַסְתוֹפֵף
בְּצִלוֹ, הֲלֹא הוּא רַמְאִי, שֶׁקָּרַן וּבַעַל הַמַּדּוֹת
הַפְּחוּתוֹת בְּיוֹתֵר שִׁישׁ...

וּסְפָר הָאֲדָמוֹר מְלַעֲנֵט שְׁנָא וְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ,
שֶׁהָיָה בְּיָלְדוּתוֹ אֲצֵל רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ, וּפַעַם הִבִּיט
דְּרָךְ הַחֲלוֹן וְרָאָה אֵיךְ שֶׁהַצַּדִּיק שׁוֹרֵף אֶת
יָדָיו בָּאֵשׁ, נִכְנָס לְבֵית וּבֹא לְחִדְרוֹ שֶׁל רַבִּי
אֱלִימֶלֶךְ וְנָתַן לוֹ שְׁלוֹם, הִבִּיט עַל יָדָיו
הַקְּדוֹשׁוֹת וְהָיָה פְּלִיאָה בְּעֵינָיו אֵיךְ יָדָיו שֶׁל
הָרַבִּי שְׁלֹמָה וְשׁוֹם מְרָאָה כּוֹיָה לֹא נִכָּר בָּהֶם
כָּלֵל. "הֵן זֶה עָתָה רְאִיתִי אֵיךְ שֶׁשׁוֹרֵף מֵרֵ אֶת
יָדָיו בָּאֵשׁ, וּבִכָּר לֹא נִכָּר בָּהֶם כְּלוּם?". "הֵבֵן"
- אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ בְּעֲנוּתָנוֹתוֹ "אֲפֹלוּ
הָאֵשׁ אֵינָה רוֹצֶה לְהִתְחַבֵּר עִמִּי".

וְדָבָר מִפְּלִיא סִפֵּר רַבִּי אֵיצִיק'ל נִכְדוֹ שֶׁל
הַנַּעַם אֱלִימֶלֶךְ: קִבְּלָה מִן הַצַּדִּיקִים, שֶׁכָּפָאָשׁ
נִפְטָר הָרַבִּי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ וּבֹא לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן
לְפָנָיו בֵּית דִּין שֶׁל מַעֲלָה, וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ מָה
עָשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהָשִׁיב שְׁלֹא עָשָׂה כְּלוּם...
כִּי עֲנוּתָנוֹתוֹ הָיְתָה נִחְקָקָת בְּכָל חֲלָקֵי נִשְׁמָתוֹ
כָּל כֶּף, עַד שֶׁגַּם כְּשֶׁבֹא לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן - לֹא
יָדַע אִם עָשָׂה אֵיזָה דְּבָר הַגּוֹן בְּעוֹלָם הַזֶּה.

כְּמוֹ כֵּן יְדוּעָה הָיְתָה עֲנוּתָנוֹתוֹ וְסִבְלָנוֹתוֹ
שֶׁל רַבִּי שְׁלֹמָה זְלַמֵּן אוֹיְעֶרְבֵּאָה, מִמָּשׁ פֶּלֶא
פְּלָאִים! סְפוּרִים רַבִּים יֵשׁ עַל מִדַּת הָעֲנוּהָ
שֶׁלוֹ, עַד שֶׁמִּמָּשׁ לֹא יִכִּילֵם גְּלִיוֹן. בְּכָל אִפֵּן

פְּרִשֵׁת וַיִּקְהַל פְּקוּדֵי

ה' יתברך יטע בקרבנו את מדת הענוה והשפלות, ויצילנו ויטהרנו ממדת הפעס המגנה והארוכה, ובפרט יזכנו להתגבר ולא להבעיר בקרבנו אש הפעס ביום שבת קדש רחמנא לצלן, ונזכה שבזכות מדת 'ארץ אפים' יביא לנו רגלי מבשר, ונזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו אמן ואמן.

העתונים...". במהלך הופות אמרו לו בניו ביראת כבוד ובהערצה: "למה אבא מתנגד שיגידו שהוא פוסק הדור, הרי זוהי האמת לאמתה???" לא הסכים הוא לדברים ואמר בראש מרחן: "לא מספיק שאתם אומרים כך, אתם גם מוסיפים שזוהי גם האמת..."

לה"ו בינ"ו עמ"י עש"ו

בשזורה טובה לאנשי התורה ולומדיה

בסיעתא דשמיא יצא לאור עולם סדרת הספרים

"אשיחה בחקיד"

על פרשיות השבוע באגדה

מתוך סדרת הספרים אשיחה בחקיד באגדה ובהלכה

מהרב אורן נזרית שליט"א

הספרים מעוטרים בהסכמת גדולי הדור שליט"א
מלאים בהלכות בקניני תורה ובדרכים לעבודת ה' יתברך
משולבים בסיפורים על גדולי ישראל ודרך עבודתם

וכעת מבקשים לזכות את הציבור הקדוש

לסייע ולהיות שותף

להשלים את סדרת הספרים בהלכה לזיווי הרבים

וזכות לימוד התורה וזיווי הרבים תגן בעדכם

ניתן להקדיש פרשיות

לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וכיו"ב

א.ש. אשדוד 7627427-052

לקבלת גיליונות אלו חינם
יש לשלוח בקשה למייל:

toraoren@gmail.com

לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000